

Poštnina plačana v gotovini.

SLOVENSKI **UČITELJ**

PEDAGOŠKA REVIIJA IN GLASILO
SLOMŠKOVE DRUŽBE V LJUBLJANI

3-4
1931
LETO XXXII

„Slovenski učitelj“ izhaja mesečno. / Uredništvo (Fortunat Lužar) je v Ljubljani, Postojnska ul. 14, „Stan in dom“ ob Tržaški cesti / Upravništvo je v Ljubljani, Jenkova ul. 6
Naročnina znaša 50 Din / Članke in dopise sprejema uredništvo, reklamacije, naročilno in članarino pa upravništvo / Izdajatelj in lastnik je konzorcij Slovenskega učitelja
Odgovorni urednik: Fortunat Lužar / Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čeč

Vsebina št. 3.—4.: Dejstva za vzgojno in šolsko delo. Fort. Lužar. — Pisma podeželskemu učitelju. Boris Grad. — Učni načrt za jezikovni pouk, kakršnega imajo v Avstriji za prvih pet šolskih let. I. Š. — Reforma pouka v čitanju. F. L. — Vzgojni film. Kriha. — S potovanja na prvo službeno mesto. Ivan Hribski. — Književnost. — Razno. — Zapiski.

Glasbena priloga: 3. Marijan Lipovšek: Pri zibelki. 2. Fr. Bevk: Počasi — Anton Drmota.

II. zvezek Mladinske knjižnice Slomškove družbe.

„Gremo v Korotan“

(Zbirka koroških spominov za mladino.)

Priredil Rudolf Wagner.

V spomin na desetletnico plebiscita na Koroškem je izdala Slomškova družba v Ljubljani knjižico za mladino o Koroški. Knjižica obsega popis slovenskega dela Koroške, njen zgodovinski pregled, popis slavnih koroških Slovencev, razne koroške pravljice in pripovedke, črtice iz življenja na Koroškem, slike o bojih za Koroško, narodne koroške pesmi in uganke. Knjižica je opremljena z lepimi slikami in ilustracijami. Dobro bo knjiga služila zlasti pri pouku zemljepisa, zgodovine in narodnega jezika. Zato v vse šolarske in učiteljske knjižnice, pa tudi mladini jo poklonite kot darilo. Naslov knjige je iz pesmi A. Č.: V Korotan, katero je uglasbil monsignor profesor Stanko Premrl. Dobiva se v vseh knjigarnah, kjer je cena Din 20.—.

Kot I. zvezek Mladinske knjižnice Slomškove družbe je izšla Bevkova knjižica »Pastirčki pri kresu in plesu«. Knjižico je ilustriral Fr. Kralj. Dobi se še nekaj izvodov po 5 Din.

III. zvezek Mladinske knjižnice Slomškove družbe.

V zalogi Slomškove družbe je te dni izšla knjiga o

Beneški Sloveniji.

Knjiga obsega popis dežele, narodne in umetne pesmi, članke o lepotah pokrajine, narodne pravljice in pripovedke. Knjiga je za mladino kakor za odrasle zanimiva, ker seznanja bralce z najzapadnejšo vejo slovenskega rodu, katere ne smemo pozabiti. Zato spada knjiga v vsako knjižnico, posebno v učiteljsko in šolarsko. Gotovo bo zanimala prav posebno one, ki so doma v bližini teh krajev. Cena knjigi je 20 Din. Dobiva se v vseh knjigarnah.

SLOVENSKI UČITELJ

PEDAGOŠKA REVIJA IN GLASILO SLOMŠKOVE DRUŽBE

LETNIK XXXII.

Ljubljana, 1. aprila 1931.

ŠTEV. 3-4

Dejstva za vzgojno in šolsko delo.

Fort. Lužar.

Vsako v kakem večjem obsegu zasnovano in zlasti za splošnost namenjeno delo prinaša na plan pomisleke ali preudarke o trdnosti prvotne podlage, na katero se vse drugo postavlja. Posamezni pomisleki o tem so včasih tako močni, da podlago, če že ne zavržejo, pa vendar tako zasučejo in tudi omajajo, da nastane vse drugačno pojmovanje in nastopajo tudi nova pota za znanstvene pridobitve. Razvoj mnogoterih kultur kaže v mnogih primerih na tako relativno trdnost, ki pa pa ni vselej ovira, da bi se ne iskala neka absolutna zanesljivost. Pri vseh današnjih znanostih je prvotno vladalo neko površno in vsaj na splošno malo ali nič opredeljeno znanje. Večkrat je moralo neko nasilje obveljati. O tem je znano vse polno sredstev iz zdravstva. Kaj je vse moral človek verjeti, da gotovo pomaga! Raztelesovanje je po sistematičnem delu prineslo vse drugačne nazore in uspehe ter marsikaj zavržlo kot prazno domnevanje. Res je pa tudi, da je mnogo starega obveljalo in dobilo znanstveno utemeljitev. Poglejmo še nekaj drugih dejstev, ki so lahko v pouk vsakemu in tudi pedagoškemu reformnemu delu.

Kako je bilo še v sredi preteklega stoletja z znanjem o prazgodovini? Skoraj vse je slonelo na površnih virih in na njih podlagi se je široko dokazovalo, da je nastopila hipoteza proti hipotezi. Toda razna dejanska odkritja so naenkrat prinesla izpremembo prejšnjega mišljenja. Našli so stavbe na koleh n. pr. na ljubljanskem barju (izkopali leta 1875), pozneje dobili znamenite bronaste reči na raznih zemljiščih in tako naenkrat spoznali neko davno kulturo. Posebno bivša Kranjska je izmed vseh takratnih avstrijskih kronovin zaslovela z največ najdbami. Sobe ljubljanskega, dunajskega in berlinskega muzeja so se hitro polnile z našimi starinami. Na Vačah se je našla (leta 1882) sloveča bronasta situla iz hallstattske dobe, sedaj dragocena last ljubljanskega muzeja. Zato je pa dvorni svetnik Hochstetter, intendant dvornega muzeja na Dunaju, leta 1882. na zboru starinoslovcev zaklical: »V kot z našimi zgodovinskimi knjigami! Lopato in motiko vzemimo v roke, pa pojmo kopat in čudili se bomo, kaj nam zemlja izpusti iz svojega krila!«¹

¹ Prav lepo je to živahno iskanje za prazgodovinskimi najdbami opisal profesor S. Rutar v »Letopisih Slovenske matice« za l. 1889 in 1891. Zajemljivo je, kako je bil kmet J. Pečnik — seveda brez kvalifikacije — v ospredju med najditelji vseh izkopin.

Podobno je bilo z geologijo. Splošno zemljezanstvo je slonelo na veliki površnosti. Govorilo, sodilo in učilo se je o sestavi tega in onega gorovja po nekaj kamnih: Ta hrib je tak, ta pa tak. Kaj pa je vmes v razdaljah na stotine kilometrov? Zato je pričel dunajski državni geološki zavod vse kraje podrobno preiskovati. Po bivšem Kranjskem je iz omenjenega zavoda preiskoval dr. Teller in pošiljal veliko zabojev mineralij na Dunaj. Knjiga, dr. Neumayr »Erdgeschichte« pripoveduje v dveh debelih knjigah, koliko in koliko znamenitih učenjakov je moralo stopiti v stran pred dejstvi novega in posebnega sistematičnega dela.

Pa naše slovensko jezikoslovje! Koliko je bilo slovniškega in abecedarskega prerekanja v 100 letih. Povsod se je govorilo o slovnici in raziskavanju besed, da bi »jezik očistili peg«. V neki dobi so se tega že vsi naveličali in tudi ljubljanska »Matica slovenska« je odklonila slovniške razprave patra Stanislava Škrabca. A zgodilo se je, da je začel leta 1880. učeni pater vendar na ubogih rdečih ovitkih (takrat so rekli »platnicah«) časopisa »Cvetje iz vrtov sv. Frančiška« priobčevati svoje misli o slovenskem jeziku.¹ Ti ovitki so kmalu tako zasloveli, da so se vsi slovenski in drugi slovanski učenjaki zanje zanimali. V teku par desetletij je nastala jako solidna podlaga za slovenski pravopis. Na Škrabčeve izsledke se je posebno oziral veliki Pleteršnikov »Slovensko-nemški slovar« (leta 1894.), Levčev »Slovenski pravopis« (leta 1899.) in drugi. — Književni jezik je namreč skoraj pri vsakem narodu plod večstoletnega kritičnega in slovstvenega dela posameznikov, kot živ jezik ima še to posebnost, da se z uporabo po svoje izpreminja.

Poglejmo končno na vzgojno in šolsko delo. Dokler se je na svetu kje govorilo o vzgoji v družini, se je kmalu kako mnenje o vzgoji ustalilo, ker je tu vladala ljubezen starejših do otrok, do rodu, do svojcev. Najbolj razširjen in splošno sprejemljiv vzor je dalo požrtvovalno krščansko družinsko življenje. Kjer se je pa pričelo s skupno vzgojo mladine, tako v zavodih in šolah, je na mah bilo polno drugih vzpodbud za razmišljanje. Določevalo se je, kako bi se to in ono vzgojno delo prav prijelo in kakšen naj bi bil uspeh takih skupin, razredov, oddelkov. Veliko sprememb je nastalo z razvojem tiskarstva, ker so prihajala za vsakega učenca nova sredstva — namreč šolske knjige — naravnost v roke. Snov v knjigah je prodrla v najširše sloje ter prevrgla navadne nazore. Slavni češki pedagog Komensky je pred par stoletij priporočal, da se šola postavi v vsaki občini. Za metodo je primerjal razvoj narave: kako dela narava vse ob svojem času in z določenim namenom itd. Pestalozzi je posvetil vso skrb mladini tudi na ta način, da jo je zaposlil z ročnim gospodarskim delom, uvedel je delovni pouk. Rousseau, ki je klical na vrnitev k naravi, je šel v raznih rečeh daleč preko cilja. Pred očmi je imel samo enega gojenca. V svojem vzorniku »Emilu« so nekatere gorostasne reči, a so bile vzrok, da so drugi resnejše mislili na pravo

¹ Kako je vse to bilo in kako so se nekateri veljaki iz vsega norčevali, piše Škrabec v »Cvetju iz vrta sv. Frančiška« leta 1884., zvezek 9.

omejitev. Njegov Emil ni smel pred 12 leti nobene knjige čitati. Kaj bi rekli današnji založniki šolskih knjig in vsi učitelji, ko bi šele z 12. letom pričeli s knjigo! Danes ima velikomestni učenec kar celo knjižnico v rokah. Nekaj desetletij je notranje šolsko delo obvladal v naših šolah Herbart-Zillerjev formalizem. V tem času so se še podeljevale najboljše kvalifikacije onim, ki so vso energijo porabili v ta namen, da se noben učenec ni smel ganiti v klopi, ali moral samo odgovarjati na učiteljeva vprašanja. Če bi se učenec sam kaj izrazil, je bila že v nevarnosti disciplina v razredu. To ni bilo v redu in je minulo.

Nastopilo je raziskavanje duše. Amerika je sicer preiskovala duševno življenje za svoje praktične namene. Pri Slovencih je neutrudljivi ravnatelj Henrik Schreiner iz Maribora prebil led (leta 1903) s spisom »Analiza duševnega obzorja otroškega in dušeslovni proces učenja«. A kmalu je pričel verbalizem ponehavati, mladina pa dobila večjo aktivnost ali več prostega dela z roko in umom. Stopili smo v delovno šolo, ker se je vse razvnelo s Kerschersteinerjevimi uspehi v Nemčiji. V tej novi dobi, posebno po svetovni vojni vidimo na vseh koncih novo življenje, novo gibanje in vzkipečnost šolskih delavcev. Neka napaka in kvar dobri stvari je pogostokrat nastala, ker so mnogi porabljali sredstvo raziskavanja kot namen dela. Trdili in kazali so, da mora učenec razvijati vse dušne moči, vse se mu mora dati in dovoliti, kar poželi. Zato je večkrat izgledalo, ako povem primeroma, kakor naj bi gospodar vse domače živali pustil podivjati, ali kakor bi vrtnar pustil, da plevel vse bohotno preraste, vse samo zaradi narave. V resnici išče znanstvenik res svoje, prirodoslovec se veseli samorašče narave, a vrtnar izbira in kultivira, ker je narava k sreči sama poskrbela za možnost, da nekateri organi v gotovih okoliščinah dobro nadomeščajo druge. In tu smo pri bistvu vzgoje.

A nastale so zopet v šolah velike zahteve v namenih. Dunaj zahteva svoje, Berlin svoje, Moskva svoje itd. Poleg dobrega in resnega je marsikaj slabega in površnega. Tolstoj, ki je veliko mislil na vzgojo in narodno izobrazbo, je pač svarilno potrdil, da je svetu najbolj škodljiva slaba izobrazba.

Taka so torej nekatera dejstva, ki kažejo smer izbraževalnemu delu. Treba je misliti na zdravo jedro, odmisлити pa reči, ki zapirajo pota skrbnemu sistematičnemu delu. Moč daje šele združenje vsega podrobno proučenega materiala. Z določenimi cilji nastajajo sistemi in enciklopedije. Mnogotera delitev dela se vrši po posameznikih, a pod vidikom ideje celokupnosti ali gotovega celotnega načrta. Ako pa gledamo splošno na celokupnost človeštva, najdemo v raznovrstni sestavi tudi kulturno delo. Ne velja samo slikarstvo, samo kiparstvo, samo telovadba, samo sport, samo glasba itd., ki se pa vsako zase še po svojih strujah in modi rado zelo izpreminja in prejšnje zametuje, temveč neki omejeni kompleks tega. To pa daje za šolo raznostransko podlago pri pravi določitvi učne stvarine ali ustanovitvi šolskih predmetov.

Pisma podeželskemu učitelju.¹

Po A. Heinenu priredil Boris Grad.

I.

K prvemu Vašemu službenemu mestu Vam prirčno želim vso srečo. Iz Vašega pisma zveni nekaj, podobno tihemu obžalovanju, da Vas je usoda vrgla na deželo, oddaljeno moderni kulturi. Morda se bo s časoma Vaše mišljenje izpremenilo. Valovi moderne kulture segajo danes že do najoddalnejše gorske vasi in so enaki morskim valovom, ki puščajo pene na oddaljenih bregovih; hočem reči: kar donaša moderna kultura v tiho vas, ni vedno dobro, oplemenitujoče in zdravo, temveč dovoljno-krat celo manjvredno in preživeto. Odprite oči, opazujte in bržčas boste odkrili tudi v svojem okolišu sledi take »mestne kulture«.

Ne sočuvstvujem z Vami — razumem pa Vas! Mlademu možu, vzraslemu v mestu, je dežela tuj svet. Morda je vzrastel v zavesti, da je mestna kultura edina oblika kulture in so kmetje manj vredni, neolikani, okorni nerodneži, brez smisla in razumevanja za vedenje, način življenja, izobrazbo in oplemenitenje. Ob nedeljah popoldne je lahko opazoval kmečke fante in dekleta, hiteče v zakotne gostilne, kjer je možno dobiti velike porcije za malo denarja; ali take, katerim se kljub vsem naporom ne posreči neprisiljeno posnemanje mestnih navad in jim mestna obleka nikakor ne pristaja. Ob raznih prilikah je opazil, kolikokrat pridejo ti mladi ljudje, ki še ne bivajo stalno v mestu, v konflikt s policijo in strogimi mestnimi paragrafi.

Zde se mu zaradi neokretnega vedenja in govorice duševno manjvredni, ker je morda slišal kdaj, da je kmetijska mladina marsikje pokvarjena po stoletni slabi vzgoji.

Življenje na kmetih si predstavlja enolično in polno pomanjkanja. Pogreša raznih udobnosti, ki so mu bile od otroške dobe kulturna potreba. Ceste so ob deževju zamazane in blatne, ob suši prašne in kažejo sledi tovornih voz. V bližnjo vas ni električne železnice, do železniške postaje je navadno daleč. V posameznih pokrajinah počasi izpodriva zastarelo petrolejsko električna razsvetljava, povsod pa ti silijo v nos sledovi »temeljne podeželske kulture«.

Učitelj najde le malo enakomislečih prijateljev, oduševljenih z istim duhovnim stremljenjem.

Priložnosti, da bi obiskoval gledališče ali koncerte in uporabljal javne knjižnice — nima. Boji se pokmetiti. Misli na bodočnost in na-

¹ »Pisma podeželskemu učitelju« so prevod iz nemške knjižice »Briefe an einen Landlehrer«, ki jo je sestavil A. Heinen, velik ljudski pedagog v Nemčiji. Znan je po premnogih govorih in tečajih med nemškimi katoličani, zato pravijo o njem »Die Katholischen haben einen Heinen, die Protestanten aber keinen«. V teh pismih, ki bodo dalj časa izhajali, bo našel vsak učitelj kako dobro zrno za ponašanje med ljudstvom. Naravno je, da nekateri odstavki niso za naše razmere, a se bodo po možnosti pustili, zaradi celotnega prevoda.

predovanje; sanja o tem, da bi v mestu laže napredoval, si gotoveje ustvaril karijero in da bi mesto moglo pozneje nuditi njegovim potomcem večje možnosti izobrazbe.

Da, celo marsikateri mladi mož, doma s kmetov — se smatra zapostavljenega z imenovanjem na deželo. »Ali je zato študiral za učitelja?! Potem bil raje ostal kmet!« — Beg učiteljev z dežele je prav tako vsakdanji pojav, kot beg z dežele sploh. Vsakdo hoče »vzdržati« le po par let na kmetih, potem pa se preseliti v mesto.

Sedaj pa premislite posledice, ki jih ima za učitelja in njegovo poklicno delo na deželi, ta strah pred njo: mlad učitelj, ki pride na deželo s predsodki in teh napram podeželskemu ljudstvu ne premaža, ne bo nikdar življenja in ustvarjanja zmožen med ljudstvom. Neprijetnega občutja, da ga usoda zanemarja in zapostavlja, se ne more otresti; njegove misli in želje hite proč, proti mestu. Da bi se ustalil tu, postal domoroden in si ustvaril duhovno življenjsko atmosfero, za to se ne zanima. Življenja, katerega izoblikovanju bi moral prav za prav posvetiti svojo mladostno moč in idealizem, v bistvu nikdar ne spozna, ne doume ne in vzljubi. Zdi se sam sebi prežnanec, tujec; s kmetskim ljudstvom, ki živi svoje posebno življenje, kakor tudi s svojim poklicem, kot podeželski učitelj — ne najde nobene zveze. Iz čistega notranjega spoznanja in doživetja ne dela, ker so mu navade kmetskega ljudstva, njegova hrepenenja in bojazni, zato pa tudi njegove duhovne in predvsem: pravne potrebe — tuje.

Obratno pa tudi ljudstvo ne čuti napram njemu nikake notranje vezi. Kmet instinktivno čuti, da kot ustvarjalec, poznavalec in vladar narave, kot človek krepkega zdravja in odločnega udejstvovanja — nekaj pomeni — da je obenem proizvajalec življenjskih potrebščin in zato najvažnejši in najpotrebnejši ud narodne celote; ponosen je na svoje delo in ve, da je meščanstvu potrebnejši kot meščanstvo njemu. Zato sta v kmetu razvita močna samozavest in čuf neodvisnosti. Po naravi govori in nastopa grobo in v sebi čuti odpor proti mestni uglajenosti, ki se mu vidi narejena.

Resničnosti in življenju tuje učenosti ne spoštuje, toliko bolj pa ceni praktično znanje. Osnova njegove moči je telesna sila in odpornost. Zato sodi enostransko. Smešen in nepotreben del človeške družbe se mu zdi človek nežnih rok, ki se boji telesnega dela, ki beži pred bikom ali konjem, ki ne zna prijeti in uporabljati lopate ali se boji vstopiti v kak svinjak, da bi si ne umazal svoje obleke, lakastih čevljev in nedelj-skih hlač.

Vsekakor zna nekoliko izobraženejši kmetovalec prav dobro oceniti praktično šolsko vzgojo, v kolikor ista podpira kmetijstvo. Učitelja, kateri podaja njegovim otrokom praktično znanje, spoštuje; ni pa naklonjen učitelju, ki vbija otrokom življenju tujo učenost.

Lahko si je predočiti mišljenje kmetskega ljudstva o učitelju, ki z življenjem na kmetih nima nikakega stika in ne razume kmetskih kul-

turnih potreb. Tujec je, vreden posmeha in nihče ga ne spoštuje. — Iz svoje mladosti se dobro spominjam prve učiteljice v naši vasi. Oblačila se je mestno, govorila pravilno književno, se bala živine in ni niti pojmila kmetskega življenja. Del vaščanov se ji je boječe umikal in jo skrivaj opravljal; drugi del pa je porabil vsako priložnost, da se je obregnil ob njo in se iz nje norčeval. Ako je bilo mogoče nagnati par svinj preko ceste ali spustiti proti nji hudega kozla in podobno, so vsi ob tem uživali; celo starejši so se natihoma smejali ubogemu, neboljenemu bitju, dasi so bili vnanje ogorčeni. Vse njeno kulturno delo pa je bilo zanje »neumnost«.

Začeti ni znala. Mesto da bi tiho in vztrajno vzgajala in izobraževala kmetske otroke kot take, jim je poskušala privzgojiti mestne življenjske navade in občevalne oblike.

Vidite, dragi prijatelj, ako hočete vršiti učiteljski poklic, ukoreniniti se med ljudstvom, da boste isto vzgajati mogli, ker sicer bi potekla Vaša mladostna leta brez vrednosti, neizrabljena; sprijaznite se tedaj z dejstvom, da ste kmetski učitelj in skušajte biti to v polnem pomenu besede. Ne posnemajte Parsivala, ki je v Gralovem gradu pozabil vprašanja. Tudi na majhni vasi najdete Gralov grad in marsikaj vrednih vprašanj.

Biti pravi kmetski učitelj, ni lahko. Gotovo Ste že slišali besede velikega Cezarja: »Raje sem v galski vasi prvi, kot v Rimu drugi!« — Ako ste podeželski učitelj v polnem pomenu besede, ljudstvu naklonjen in z njim zraščен — potem ste osebnost, zmožna ustvarjanja in oblikovanja, ste deležni občega spoštovanja; v vseh težkočah življenja se zatekajo ljudje k Vam, da jim svetujete in tako ste v resnici to, kar bi morali biti: pionir kulture v pravem pomenu besede.

Včasih bi Vas rad opozoril, kako delajte, na kaj pazite, da zrastete s kmetskim ljudstvom v organsko celoto in dosežete kot podeželski učitelj vpliv na njegovo življenje in kulturo. Kot sin starega vaškega učitelja sem živel do 20. leta na kmetih, poznam prav dobro kmetsko ljudstvo in želim, da ga razumete in negujete. Zato mi ne štejte v zlo, ako Vam podam v tem pravcu nekaj migljajev in nasvetov. Vaš idealizem. Vašo srčno željo, biti koristen, delavec član človeške družbe — poznam. Zato bom govoril odkrito. Za danes tole! Sprijaznite se z mislijo: »Podeželski učitelj sem. Dobri Bog me je postavil na to mesto ne samo zaradi kruha, ampak, da tu nekaj ustvarim; ne samo zaradi otrok in poglobitve njihovega znanja, ampak, da vplivam kulturno na vso svojo okolico, uravnati navade in mišljenje ljudstva in se tako dvigam k svoji nravni dovršenosti in sreči.«

Skušajte prodreti v globine poklica; sprevideli boste, da Vam je od Boga dana naloga. Na tem spoznanju bova gradila dalje.

(Dalje.)

Učni načrt za jezikovni pouk, kakršnega imajo v Avstriji za prvih pet šolskih let.

J. S.

Obči smoter.

Učenci si naj pridobe zmožnost, da bodo razumeli pisano in tiskano besedo, in da se bodo jezikovno samostojno in pravilno izražali.

Opisovanje lastnih doživetij ter pravilno razumevanje in pripovedovanje tega, kar so čuli in čitali.

Vaja jezikovnega čuta za razliko med narečjem in književnim jezikom.

Navajanje razuma na jezikovno izražanje pojmovne in čustvene vsebine besed in na odnos med besednim izrazom in njegovo vsebino, kakor tudi najpreprostejša pravila stavkoslovja, oblikoslovja in besedotvorja.

Smiselno in izrazito čitanje, pojmovanje vsebine in miselne zveze prečitanege.

Vzbuditev čustvenega dojetja povesti in pesmi, vzbuditev veselja za dobre knjige in ljubezni do književnosti naroda svojega.

I. razred.

Pripovedovalni pouk naj vzbudi in goji v otroku naravno veselje do pripovedovanja.

Šola naj se pri tem naslanja na domačo in otroško govorico in dovede polagoma govor otroka od krajevnega narečja na književni jezik. Učenci pripovedujejo, kar so sami videli in doživeli. Pripovedujejo in obnavljajo kratke povestice, ki so jih slišali doma ali v šoli. Vadijo se v prednašanje kratkih pesmic (otroških verzov, narodnih pesmi) ter v pripovedovanju in v vprizarjanju primernih pravljic.

Prvi pouk v čitanju in pisanju temelji na naravnem glasovnem vežbanju in v primernem vežbanju oči in roke; prehaja od pravilnega pojmovanja in zaznamovanja črk in skupin črk do dojetja besednih delov, oblik in skupin ter posreduje pismenost. (Pri tem naj se gleda na zadostno vajo v pisanju.) Kot učna snov čitanja pridejo v prvi vrsti v poštev pravljice, pesmi, uganke in preproste povesti iz miljeja otrokovega, in sicer v jeziku, ki je primeren otrokovi starosti.

Prepisovanju besed, vsebinsko vezanih besednih skupin in kratkih stavkov sledi napisovanje istih po nareku ali po spominu.

Od skupnega pisanja naj se preide kakor hitro mogoče k pisanju posameznika. Ko je spretnost v pisanju dovolj velika, začnejo z vajami v prostem spisju.

II. razred.

Pripovedovanje prehaja polagoma v govorne vaje, pri katerih naj posveča učitelj pažnjo na naravno, pravilno in zdržno govorjenje. Ustne in pismene vaje (govorne in jezikovne vaje) služijo za sigurnost v jezikovni

rabi, ki temelji na jezikovnem občutu in navadi; izhodišče za to je živ otrokov govor v besedi in pisavi. Iz tega pridobe učenci jezikovne oblike in besede, ki si jih morajo zapomniti. To vse tvori snov za ustne in pismene vaje. Ozira se naj na ponarodele besedne oblike, ki se ne ujemajo s splošnim govorom.

Vse te jezikovne vaje se nadaljujejo na višji stopnji na isti način in utrjujejo prejšnji napotek glede na odnos med mislijo in njenim izrazom. V tem smislu živahno ustvarjene vaje nas vodijo neprisiljeno do pojmovanja samostalnika in njegovega števila, do pravilnega določevanja sedanjega, preteklega in prihodnjega časa. Slovničnih strokovnih izrazov na tej stopnji še ni.

Napisovalne vaje vadijo pisanje stavkov (spoznanje zveze besed v stavku in prenos te besedne zveze v pismeni sestavek) in spisov (spoznanje zveze v miselni celoti in napis te stavkove zveze); vse te vaje so navadno razredno delo, ne pa delo posameznikov. Ko pa dopušča spisovna spretnost učencev, naj poizkusijo tudi z vajami v prostem spisju. Vaje v prepisovanju in napisovanju besed, ki si jih morajo zapomniti, besednih skupin in kratkih stavkov.

Za čitanje služijo povesti in pesmice iz otroškega in vsakdanjega življenja otroške in domače pravljice, povesti o živalih, uganke, narodne pesmi in drugo. Pri čitanju naj stremi učitelj za svežo živahno izgovorjavo. Učenci se vadijo v predvajanju enostavnih pesmic.

III. razred.

Govorne in jezikovne vaje naj bodo iz učenčevega domačega obzorja in naj služijo, da pridobi otrok na jezikovnem čutu in navadi utemeljeno sigurnost v govoru. Zato naj prične učitelj pri ustnih in pisemenih vajah ob živih govorici otroka. Iz te naj pridobijo učenci jezikovne oblike in besede, ki naj si jih zapomnijo, in ki dajo snov za ustne in pismene jezikovne vaje. Jezikovne oblike naj spoznavajo, med seboj primerjajo (predvsem narečje z običajnimi oblikami) in skupaj spadajoče oblike pregledno uredi. Jezikovne vaje, ki so jih pričeli na II. stopnji, naj nadaljujejo in se vadijo spoznavati ednino in množino samostalnika, glagola in osebne zaimka ter treh glavnih časov. Poleg spisnih vaj naj otrok svoja opazovanja in doživetja jezikovno oblikuje in samostojno na kratko napiše (prosto spisje).

Za pravopisje naj se uporablja snov iz domačega stvarnega pouka in domoznanstva. Prepisovanje in napisovanje besed, ki naj si jih otrok zapomni, besednih skupin in kratkih stavkov. Upoštevati morajo besede, ki jih pri spisnih vajah pogosto napačno napišejo. Posebno naj se ozirajo na besede, pri katerih se razlikuje izgovorjava od pisave, književni jezik od narečja in to iz predstav, ki so otroku znane. Važno je, da se to dobro vadi. Narek naj služi preizkušnji in ne vaji. Za čitanje tiskane pisane besede (lastni spisi ali spisi součencev) služijo povesti o živalih, basni, narodne pravljice, pripovedke iz domačega kraja, povesti iz davnih

in sedanjih dni, narodne pesmi, uganke. Pri čitanju naj posveča učitelj največjo važnost na živahen govorni ton. Govorne vaje se lahko pridružijo temu, kar so otroci čitali, posebno kar so tiho čitali. Otrokom naj bo dovoljeno pripovedovanje čitanega po svoje, kakor so to sami razumeli in v otroški obliki.

Učitelj naj opozori učence brez vsiljivosti na čustveno vsebino enostavnih povesti, pesnitev (posebno pesmi), ki so primerne njihovemu duševnemu obzorju.

Nauče naj se pesmi, ki so se jim posebno priljubile na pamet in naj jih deklamirajo (pesmi si lahko izberejo tudi sami).

IV. razred.

Snov za govorne in jezikovne vaje naj bo iz skupnega pouka ter iz doživetja in izkustva otrok. Cilj govornih vaj je poleg sigurnosti v izražanju, ki temelji predvsem na jezikovnem čutu in vsakdanji navadi, tudi razumno osvajanje jezikovnih pojavov potom jezikovnih opazovanj in potom pridobivanja preprostih jezikovnih tvorb.

Učitelj naj nadaljuje govorne vaje prejšnjih učnih stopenj in uvaja k prvemu preglednemu znanju iz slovnice približno v sledečem obsegu: Razčlemba prostega stavka (po osebki in povedki skupini); najvažnejši govorni razpoli (samostalnik, glagol, pridevnik, osebni zaimek in števnik, ki so največ v rabi); od pregibajočih besed sklanjatev samostalnika v vseh številih, stopnjevanje pridevnika, spregatev glagola v sedanjem, preteklem in prihodnjem času. Pri tem posnetku odpadejo vse izjeme in definicije. Nadaljevanje vaj o besedotvorju in besedoslovju.

Za spisne vaje bodi pravilo: samostojno napisovanje posameznih prostih spisov, vaje v spisju učenčevih doživljajev, opazovanj, domišljije, opisi slik, pisma, prilično tudi napisovanje vsebine in napisanje po spominu. Za pravopisje imamo deloma še vedno zglede iz domoznanstvenega pouka, deloma se naslanja na spisni pouk tako, da se uporablja pogostne napake in nova po spisju upoznana snovna obsežja (območja).

Učenci sestavljajo enake oblike pregledno in opazujejo skupna pravopisna pravila. Pri tem je posebno paziti na besede, primerne otrokovemu duševnemu obzorju, ki jim je izgovorjava kakor pisava enaka, pa na take, ki jim je ista različna. Potrebna je temeljita vaja.

Narek uporabljamo le za preizkušnjo, ne pa za vajo. Učence je navajati na uporabo besednega kazala, ki ga smejo uporabljati tudi pri spisnih delih.

Čtivo naj bi bile narodne in umetne pravljice, pripovedke in legende, reki, basni, živalske povesti, povesti v vezani in nevezani obliki, skrbno izbrana lirika; semkaj spadajo podajanja iz vsakdanjega življenja, meščanskega in vaškega življenja, starega in novega časa, potopisi iz domačih pokrajin.

Pri čitanju naj polaga učitelj največjo pažnjo na naravno, govoru slično čitanje (smiselno in izrazito čitanje).

Uspešno sredstvo v dosego tega cilja je čitanje po vlogah in izvajanje dramatičnih prizorov z učenci. Na prečitano, posebno na zase čitano snov, lahko naslonimo govorne vaje; učenci podajajo vedno po svojem pojmovanju in v otroški obliki. Zbujati moramo otroškemu pojmovanju primerno vrednost občutja preprostih povesti in pesnitev (posebno pesmi). Pri ljubljenih pesmi naj se nauče otroci na pamet za deklamatorično pripovedovanje (tudi po prosti izbiri).

V. razred.

Snov govornih in jezikovnih vaj naj bo vzeta iz skupnega pouka, učenčevih doživljajev in njegovih izkušenj. Pri jezikovnih vajah, ki jih gojimo v tesni zvezi z govornimi in spisovnimi vajami, stremimo za tem, da skušamo doseči poleg sigurnosti jezikovnega čuta in navade v rabi jezika tudi umstveno pojmovanje jezikovnih pojavov z opazovanjem jezika in tvoritvijo enostavnih jezikovnih pravil.

Slovnica: Ponavljanje, utrjevanje in dopolnitev oblikoslovja. Razdelitev navadnega stavka, vrste prostih stavkov. Nadaljevanje vaj iz nauka o tvoritvi besed in nauka o njih smiselnosti (smiselno sorodne besede, besedne skupine).

V spisovnem pouku je paziti na to, da podajo učenci svoje doživljaje in opazovanja obširno, z natančno navedbo posameznosti (pogovori, nebstvene okolnosti). K raznim vrstam spisovnih nalog, ki so jih učenci vadili do sedaj (doživljaji, spisi opazovanj in domišljije, opisi slik, pisma, obnove), pridružimo enostavne popise iz življenja narave in človeka kot spise opazovanja.

Pravopisni pouk je priključiti tesno spisovnemu pouku s tem, da napake, ki se pojavljajo često in nova polja snovi, ki jih tangiramo v spisih, porabimo za vaje. Izbiro besed, ki jih hočemo vaditi, bomo sestavili po gotovih posebnostih v govoru in pisavi. S ponavljanjem in razčlenitvijo dosežemo v teku leta pregledno združitev pravopisne snovi. Učence privadimo na uporabo slovarčka, ki ga naj uporabljajo tudi pri pismenih izdelkih.

Snov za čitanje obsega ljudske in umetne pravljice, pripovedke o junakih, anekdote, basni, povesti o živalih in pripovedke v vezani besedi, skrbno izbrano liriko, poleg tega še opise iz vsakdanjega življenja, iz bližnje in daljnje preteklosti, potopise iz domačih pokrajin, iz širje nemške domovine in iz daljnih krajev.

Domoznanstvo in zgodovina Nemčije, v kolikor je mogoče podati snov v pripovedovalnem tonu. Za začetni uvod v dramsko pesništvo so prikladne marionetne, pravljicne in ljudske igre. Prilичno morejo uprizoriti učenci v šoli dramatizirane berilne sestavke.

Pri čitanju posveča učitelj največjo važnost na naraven govorni ton (smiselno in izrazito čitanje). Kot dobro sredstvo v dosego tega cilja služi čitanje z razdeljenimi vlogami in dramski prizori, v katerih nastopajo učenci.

Čuvstveno vsebino enostavnih pripovedk in pesmi je poudariti učencem. Več pesmi, ki so se priljubile otrokom, se nauče učenci na pamet ter jih prednašajo tudi po prosti izbiri. Poleg pesmi je priporočljivo izrazito prednašati tudi življenja polno prozo; tudi v narečju kaj!

Lahko pričnemo že s kratkimi vajami v prostem govoru (navadne govorne vaje).

Reforma pouka v čitanju.

F. L.

Morda se v splošnem ni veliko mislilo s tem, a vendar ni tako čudno. Naši otroci se naučijo čitanja skoraj na isti način, kakor smo se mi učili, kakor naši očetje in pradedi.

Ali je naša metoda za čitanje tako idealna in edino mogoča, da je v dobi, ko vse govori o otroku, o našem vseobčem napredku, skoraj ista, kakor pred tolikimi leti?

Ali je danes obstoječa bralna metoda idealna? Čudno vprašanje! Otroci se naučijo črke, iz črk nastanejo zlogi, iz zlogov besede, iz besed stavki — torej po poti, ki si jo kdo misli za najbolj preprosto za naučenje branja. Večina ljudi se ne more več dobro spomniti, kako se je naučilo branja. Večina tudi ne misli, kako se otroci učijo. Natančno znanje, kako težko se nekateri abecedarčki priučijo branja, ima samo učitelj v najnižjem razredu. Navadili smo se misliti, da se veliko otrok vsega igraje nauči, nekateri pa tudi težje, a drugi le z največjim učiteljevem ali učenčevem naporom. Da je pot za naučenje branja za prizadete dolga in naporna, je postalo samoumevno.

Zakaj pa pomenja naučenje čitanja za naše male toliko napora? Ker se jim to podava na tak način, ki ni zanje primeren. I — i — i ali ni to končno dolgočasno? Kaj otroka sploh briga i? Kaj pomeni za tako otroško glavico 25 različnih črk, ki naj si jih zaporedoma vtisne? — Pa potem pride boljše: pridejo vaje (v nekaterih nemških abecednikih): sisa, susa, rira, rura, sumpsala sum itd. Ali ni to interesantno za otroka? Kaj naj si predstavlja? Ali ni to nesmiselno in mrtvo blago za odrasčene, kaj šele za male učence? In potem se prične pravo čitanje, seveda z ozirom na posamezne črke, ne z ozirom na otroka. Ubogi abecedar! S trudom je spravil stavek skupaj in je potem tako pameten kakor prej. Ne, otroku primerna ni naša sedanja metoda za naučenje čitanja. Zato sedaj v založbi Herderja (Freiburg im Breisgau) postavljena nemška knjiga Arturja Kerna: *Ist unsere Lesemethode richtig?* (broš. 3.80 Mark, vezana 5.20 Mark) ni izšla neopravičeno.

V strokovnih krogih se je problem učenja čitanja večkrat reševal. Trudilo se je na vse načine, da bi se otroku olajšalo to težko delo. Dalo

¹ Pričujoči članek kaže na preosnovo čitanja v osnovnih šolah v Nemčiji. Pri-
našamo ga zaradi nadaljnje pozornosti.

se je n. pr. vsaki črki kako posebno ime ali poseben obraz. S tem so postale posamezne črke res bolj zanimive, resnično branje pa otežkočeno. In kar se je poskušalo, je vendar ostalo pri metodi: črke, zlogi, besede.

Nekako nemoškoče se sliši, ko zahteva izdajatelj te knjige: otroci morajo najprej čitati besede. Črke se s tem naučijo iz samega. Na zelo eksaktne in psihološke dokaze se na tem mestu ne moremo poglobiti. V bistvu je povedano sledeče:

Otrok se nauči najprej čitati besede. Preproste besede seveda, ki otroka zanimajo. Otrok se torej v začetku ne muči s črkami, temveč čita besedo, o kateri ve kaj pomeni. Auto — ne pomenja za malega začetnika A, u, t, o, temveč enostavno vozilo auto. Otrok čita besedo, uči se jo brati in jo spozna vselej zopet, ko zagleda pravi auto. Ni treba si zapomniti posamezne črke, ker vidi in obdrži besedo kot celoto. Ko pričnejo naši malčki govoriti, se tudi ne vadijo najprej a-a-a, potem u-u-u, potem t-t-t itd., temveč pravijo naenkrat »auto«. Kakor izgovarja otrok naenkrat »auto«, ne da bi se prej učil glasove in njih vrsto, tako čita in obdrži abecedar besedo, ne da bi vedel, da ima črke.

Ko se je otrok naučil zbirko besed, opazi navadno sam, da so si te besede v posameznih delih enake. Z majhnimi pripomočki učitelja (enake črke se pišejo z rdečo kredo itd.) spozna otrok črke in jih zna sam uporabljati, ne da bi se jih učil. V začetku bralnega procesa stoji torej beseda kot smiselna celota in iz te se odlučijo polagoma posamezne črke, ki jih učenec dobro razločuje.

S tem stojimo pred našim drugim vprašanjem: Ali je naša metoda za čitanje edino mogoča? Zgoraj imenovana knjiga odgovarja na to, da predstavlja popolnoma novo metodo. Taka metoda, ki privadi otroka boljše za čitanje, ker je bolj otroška in lažja, zagotavlja tudi za pozneje boljši pravopis.

Zakaj pa nismo prej prišli do take metode? Prvič zato, ker je šele nova in je šele najnovejša psihologija ustanovila zanjo znanstveno podlago. Potem pa tudi, ker se ni videl gozd zaradi dreves. Zadnji čas je, da tudi v Nemčiji uvedemo moderni in veselejši način za umetnost čitanja in zagotovimo s tem dober pravopis. V Ameriki se že poučuje po njej, in sicer z dobrim uspehom. Tudi v Španiji in Rusiji prehajajo v novejšem času v podobno smer.

Krog velike noči 1931 bodo imeli nemški otroci tak abecednik. Naslov mu bo: »Mein Buch! Ein Lesebuch für die Kleinen« von Artur Kern. —

Tako poročam iz poročila J. Tritschler v Herderjevi založnici. Kaj bo obveljalo, je sedaj težko povedati. Vsekakor pa je zanimiv pojav, kako prehaja šola od abecednika, ki začenja z malimi črkami, do abecednika, ki začenja z velikimi začetnimi črkami, sedaj še do abecednika, ki pričenja kar z besedami.

¹ »Moja knjiga! Čitanka za majhne.«

Izobrazba naroda

Vzgojni film.

Po »Informations pour la Presse d'outre-mer« Društva narodov.

Kriha.

Vzgojni film je problem svetovnega značaja in z njim se bavi Društvo narodov že več let.

Pod protektoratom Društva narodov deluje mednarodni zavod za vzgojno kinematografijo in ta je pred kratkim razpisal posebno anketo o vzgojnem filmu. Iz te ankete je razvidno, da se otroci ne zanimajo dosti za filme, ki so posebej njim namenjeni. Navadni film pa, ki je namenjen odraslim, vpliva le prečesto kvarno na otroka. To nam dokazujejo dan za dnev zločini, ki jih izvrše otroci ali doraščajoča mladina, hoteč posnemati znamenita dela filmskih junakov.

Vendar pa je vpliv filma na otrokovo dušo lahko tudi blagodejen in vzgojitelji ta vpliv dobro poznajo in se skušajo posluževati filma kot poučnega in vzgojnega sredstva.

Internacionalni filmski zavod v Rimu je hotel priskočiti tem težnjam na pomoč in je razpisal anketo o psihološkem vplivu filma na otroka. Rezultati te ankete bodo gotovo silno važni v pedagoškem oziru.

Iz te ankete je jasno že sedaj, da smatra otrok kino le kot zabavišče in odločno odklanja igro, ki je prirejena nalašč zanj. Otrok ljubi predvsem filme velikih prigod, avantur, filme čudovitih polovanj in novih odkritij. On hoče filmov, ki so polni življenja, boja in nevarnosti. In še posebej ga mičejo filmi, v katerih igra otrok važno ali celo glavno vlogo.

To je del problema, ki ga ima rešiti anketa: da spozna vrsto filma, ki ga ljubi otrok. Drugi del pa je praktične narave: kako poceniti filme, da bo dostopen otroku. Ta del problema je finančnega značaja.

Internacionalni zavod za vzgojne filme v Rimu vabi vse privatne organizacije, ki jih to vprašanje zadeva, da ustanove posebne kino-biblioteke, ki naj bi istočasno nakupovale in razdeljevale vzgojne filme. Ti filmi naj bi bili po mnenju anketnega odbora popolnoma ali vsaj delno oproščeni uvozne carine.

Ta odbor si je nadel nalogo, da vzgojnemu filmu to pravico tudi pridobi. Tekom svojih zborovanj v Ženevi meseca decembra 1929 je izdelal poseben pravilnik, ki ga bo naknadno predložil svetu D. N. in po katerem naj se zasigura kulturnemu filmu posebno stališče pri uvozu in prevozu iz države v državo.

Skoraj po vseh državah je vzgojni film trenutno podvržen istim davkom in carinam kot vsi drugi filmi, ki imajo namen le zabavati in je njih značaj povsem luksuzni. Kulturni in vzgojni filmi pa so določeni izrecno za šole in brezplačna predavanja ter nimajo trgovskega značaja.

Po tem načrtu naj bi bili ti kulturni filmi prosti vse uvozne carine, tranzita in carine pri vrnitvi v državo, iz katere se film sposodi.

Kot kulturni filmi se smatrajo:

1. filmi, ki imajo namen, da propagirajo idejo »Društva narodov«;
2. filmi, določeni za pouk od najnižje do najvišje stopnje;
3. filmi, določeni za poklicno in stanovsko izobrazbo, kakor filmi, določeni za organizacijo znanstvenega dela;
4. filmi znanstvenih in tehničnih raziskovanj;
5. filmi, namenjeni znanstvenim družbam in znanstvenim zavodom;
6. zdravstveni in filmi iz socialnega skrbstva.

Vsa vprašanja, ki naj odločijo filmu njegov kulturni značaj, je nasloviti na Internacionalni zavod za kulturne filme v Rimu, priloženo pa jim mora biti mnenje izvedencev države, v kateri je film izdelan. Po temeljiti presoji bo zavod izdal posebno potrdilo, na podlagi katerega bo film opravečen uvozne carine v vseh državah, ki bodo k pogodbi pristopile.

Na ta način skuša društvo kulturni film poceniti in ga napraviti dostopnega vsem šolam, društvom in znanstvenim zavodom.

S potovanja na prvo službeno mesto.

Ivan Hribski.

(Dalje.)

Dne 17. septembra leta 1900. zgodaj zjutraj, ko se še niti danilo ni, le petelini so že peli, sem se poslovil od matere in drugih domačih ter se napotil, primerno obložen z najpotrebnejšo prtljago, na pot v službo, ki mi je bila podeljena v Beli Krajini takorekoč prav na koncu bivše kranjske dežele, t. j. na Preloki. Tisti dan pred odhodom sem študiral in študiral, kod bi najprej in najceneje prišel tja. Dolenjska železnica je tedaj vozila le do Straže pri Novem mestu in pa do Kočevja. Novo mesto in Kočevje sta bili na kranjski strani najbližji železniški postaji, pa oddaljeni od Preloke 10 do 12 ur pešhoda. Na hrvaški strani pa je bila najbližja železniška postaja za Preloko Karlovec, oddaljena 4 ure hoda od Preloke. Če bi se bil odločil za potovanje na Preloko preko Karlovca, tedaj bi bil moral na postajo Rakek, ki je oddaljena od mojega doma 4 ure, odtod čez Ljubljano na Zidani most, Zagreb, Karlovec in iz Karlovca peš na Preloko. Ta vožnja pa bi bila zame predolga in predraga. Ugajala mi ni radi daljave tudi druga smer preko Novega mesta, čez Gorjance v Metliko, Črnomelj—Preloka. Odločil sem se končno za najkrajšo pot: Iz Štrukljeve vasi peš na Lužarje, skozi Dvorsko vas, znano zadnje čase iz srditih bojov za ustanovitev nove šole, na postajo Ortnek ali »Pekel«, kakor še pravijo temu kraju. V 6 urah sem bil tam. Ravno prav sem bil prišel. Komaj sem si bil kupil vozovnico, je že pripiskal »kočevjar«. Kar vseč mi je bilo, da ga nisem zamudil. Ob ves dan bi bil in pa ob nekaj denarja, ki bi ga bil zapravil po nepotrebem, ker bi bil moral prenočevati v Kočevju in čakati, da bi se šele drugi dan odpeljal s pošto, ki je le enkrat dnevno vozila iz Kočevja v Črnomelj. Res je sicer, da sem imel takrat 17 goldinarjev denarja v žepu, kot še nikoli prej v dijaškem življenju, vendar sem uvaževal nauke moje dobre matere, ki so me učili, naj gledam, da ne bom že med potjo zapravil ves denar in potem takoj prve dni službovanja že živel na upanje, ki ni združljivo z učiteljskim ugledom. Vidite, tako je že pred 30 leti sodila preprosta ženica, a kako sodijo še danes učeni birokratje — pustivši nas, da čakamo po več mesecev na zaslužno mezdo! Ko bi ti gospodje ne imeli v svojih rokah platna in škarij, bi jim še kaj več povedal, tako pa jih le ne maram dražiti preveč...

V železniškem vozu mi je sedelo vis a vis lepo mlado belokranjsko dekle. Da je Belokranjica, sem sodil po njeni beli obleki. Nisem se motil. Kako naključje, sem si na tihem mislil! Mogoče je celo s Preloke. Lahko bi mi vedela kaj povedati, kakšni so kaj ljudje tamkaj, imajo li učitelja radi, če otroke radi pošiljajo v šolo in še marsikaj. Rad bi bil pričel pogovor z njo, pa mi je zmikala oči skozi železniško okno. Večkrat sem že imel misli, kako bi jo nagovoril, besede pa so ostale v grlu, ker ni Don-Juana prav nič v meni. V Kočevju sva izstopila, kakor vsi popotniki. Jaz sem jo ubral po mestu iskat poštni voz. Sredi Kočevja vprašam nekega Kočevjarja, naj mi pove, kje bi dobil poštni voz. Odgovori mi: Bogeštahin. Kaj pa, na Preloko pa ne na Bogeštahin, sem mu odvrnil pa odšel. Pozneje so mi poznavalci kočevskega narečja razložili, da je to vprašanje: Wo gehst du hin — kam pa greš? Kočevjar je le prav mislil, ko

je hotel prej vedeti, kam se nameravam peljati. Iz Kočevja so namreč tedaj odhajali poštni vozovi na različne kraje.

Stopivši v poštni voz, dobim že spet na svoje začudenje za svoj vis a vis isto Belokranjico, kot sem jo imel v železniškem vozu. S kolodvora se je odpeljala v omnibusu hitro naprej samo zato, da je dobila siguren in udoben sedež. Ona je morala že imeti skušnje s poštno vožnjo, jaz sem se pa vozil s pošto šele prvič v življenju. Le srečo sem imel, da me niso pustili v Kočevju. Prava šola je res le življenje.

Vožnja iz Kočevja do Črnomlja bi se bila neznansko dolgo vlekla, če bi se ne bil lepi Belokranjici razvezal jeziček. Po šesturni vožnji smo prispeli v Črnomelj, da sam nisem vedel kdaj.

Tam v Mozlju nekje sva pretrgala molk in potem je šlo, kot bi hotela nadomestiti, kar sva prej zamudila. Doma je bila iz Vinice, ki je sosedna fara preloška. Kot taka je vedela za vse razmere obeh župnij; šolske razmere pa so ji bile še posebno dobro znane. Bila je v svaštvu z nekim učiteljem, zato je zahajala veliko v učiteljsko družbo in tako je spoznala vse učiteljstvo od Črnomlja do Kolpe. V Črnomlju bi bil imel jaz prenočevati že radi utrujenosti, ki sem jo občutil, ko sem lezel iz poštnega voza, pa me je premagala porajajoča se simpatija, da sem presedel v drugi poštni voz in se peljal s to interesantno Belokranjico še isti dan v 3 ure oddaljeno Vinico. Med vso potjo me je seznanjala z belokranjskimi šegami in navadami in mnogimi mikavnimi dogodki, ki so se dogajali med posameznimi stanovi, ponajveč seveda med učiteljstvom in duhovščino. Seznanila me je tudi z belokranjskim narečjem in mi pravila, da kličejo Belokranjci Janeza za Ivico, da pravijo Petru Pero, Matiju Mate, Micki Mare, Barbari Bara, če je pa mlada pa Barica itd. Tudi ona je bila Barica. Ves ta pouk je meni že takoj prvi šolski dan prav prišel. Klical sem otroke z domačimi nazivi, kar jim je kaj ugajalo. Postali smo si takoj prijatelji. Na Vinici sva bila izstopila. V prenočevanje mi je pokazala po vsej Belokrajini znano gostilno pri »Školniku«. Po odkazani mi sobi in malem okrepčilu sem šel pozdravit in se predstavil gospodu nadučitelju. Doma ga nisem dobil, pač pa v gostilni, kjer je vodil čitalnični občni zbor. Imponiral mi je. Po postavi velik, košččen; po volji energičen, odločen; po umu nadarjen govornik; po premoženju skoraj bogat; po politiki napreden, zelo agilen in delaven. Rojen Ribničan pa aklimatiziran Belokranjec. Če bi bil mož svoje zmožnosti posvetil v pozitivnem smislu tedanji politični večinski stranki, bi ga bila visoko dvignila. Sprejel me je prav tovariško, napravil name lepo napitnico, navdušujoč me za napredne ideje. Zahvaliti se mu zanjo si nisem upal in ne znal, ker tedanji učiteljiščniki še nismo imeli kakega krožka ali društva, v katerem bi se bili vadili govorniških vaj, kar pa se dandanes dogaja celo že po nekaterih narodnih šolah. Tudi sem si idejo o naprednosti razlagal nekoliko drugače kot on. V debati bi mu ne bil kos, zato sem rajši molčal in si svoje mislil, uvažujoč pregovor: molk je zlato.

Tisto, da so imeli občni zbor v gostilni, mi pa vendar ni bilo všeč. Le zakaj bi prosvetnih zadev ne imeli v šoli, mi je rojilo po glavi. V gostilniške prostore še politika ne spada, najmanj pa prosveta.

Drugi dan sem se šel predstaviti v Črnomelj tedanjemu šolskemu nadzorniku Jeršinovcu. Ugleden mož je bil to; ustanovitelj in voditelj okrajne posojilnice. Žal, da je bil v nogah hrom. Spisal mi je dekret in zaprisegel me je. Ko mi je bil dal še nekaj potrebnih življenjskih navodil, me je ljubeznivo odpustil. Prišedši iz njegove pisarne na hodnik, zaslišim prvič v življenju za seboj klic: »Herr Lehrer, Herr Lehrer!« Kar vzravvalo me je to nazivanje, tako mi je bilo všeč. Ko bi bilo slovensko, mi bi bilo še ljubše. Moških korakov sem šel nazaj v pisarno, kjer mi je nadzornik vročil osebno dekret, da mu ga ni bilo treba pošiljati za menoj. Odprlo se mi je sedaj spoznanje, da sem prav za prav šele

sedaj postal učitelj, ko sem bil zaprisežen in mi je bil izročen dekret in z njim učiteljske pravice. In vendar sem bil v svoji naivnosti že med počitnicami spisal in podpisal rekemu dečku, ki ga je župnik iz moje sosednje župnije privatno poučeval pa k meni poslal, da sem ga izprašal, redoval in mu napravil spričevalo za vstop v srednje šole. Še nikamor nisem bil imenovan, naredil pa sem le izpričevalo in ga še celo podpisal kot učitelj. Tedanji deček je danes ugleden župnik. Hvala Boгу, da še do danes ni nihče prišel na mojo formalno pregreho. Sedaj sem jo sicer sam izdal, ker upam, da je že zastarana in kot taka brez kakih posledic zame.

Tretji dan mojega potovanja sem jo šele mahal z Vinice proti Preloki. Bil je prav lep jesenski dan. Drevje je rumenelo, grozdje zorelo. Pot me je vodila pol ure ob zeleni Kolpi, eno uro pa po klancih, rebrih, dragah in lozicah. Prišedši na vrh prvega klanca, prestopim mejo svojega šolskega okoliša v vasi Zilje. Kakor bi šel po svojem posestvu, tako se mi je zdelo. Po glavi pa so mi rojile misli, kdo bo neki tisti, ki me bo prvi srečal; komu izmed Preločanov se bom najprej predstavil kot njihov novi učitelj? Komaj pa napravim še nekaj korakov, že se ustavi pred mano priletna ženica s pozdravom: »Hvaljen Isus ! Marijal!« »Na veke amen,« ji vljudno odzdravim. Ženica se ojunaci, vpraša me: »Možda pa ste vi naš novi školnik?« »Sem mamica,« ji povem ljubeznivo. »Bog vas sprimi, da ste nam zdravi, videti ste dober čovjek. Le kje je naša mala curica (deklica), da bi vas videla. Boji se škole pa vi, gospon, ji boste dober, ne boste ljutili nanjo, kajne, da ne?« »Mamica, le brez skrbi; ne bom se ljutil na pridne otroke; narobe: le rad jih bom imel.« »Onda čakajte, čakajte malo!« Steče v kočo in se vrne s peharjem orehov. Ubraniiti se jih nisem mogel; kar sama mi je napolnila žepe z njimi. Ko se ji zahvalim, grem dalje veselo presenečen nad toliko ljubeznivostjo, ki mi jo je izkazala uboga ženica. Mislil sem si, če so tudi drugi taki, nisem prišel med slabe ljudi. Kar naenkrat zasllišim z nekega drevesa: »Ho, gospon, kamo idete?« »Na Preloko,« se odzovem. »Je-li ste vi naš novi školnik?« »Sem,« mu odgovorim samozavestno. »Molim vas, čakajte, čakajte malo, da se spoznamo in pozdravimo.« Spusti se z drevesa, priteče k meni, poda mi roko in me nad vse ljubeznivo pozdravlja ter vabi, naj se na njegovem vrtu odpočijem. Ko mu ugodim, mi natrese zrelih češpelj, prinese grozdja, ponuja mi jabolka, hruške, da sem se moral kar otepati, ker nisem imel kam spraviti vseh teh božjih darov. V daljnem pogovoru pa mi previdno zaupa, da si ljudstvo na Preloki želi takega učitelja, ki bi se tudi z gospodom župnikom razumel. Povem mu, da jaz gospodu župniku ne bom nasprotoval, pač pa si bom prizadeval razumeti se z njim v vseh zadevah. V šoli seveda bom pa hotel biti prvi gospod jaz. Župnik v cerkvi, učitelj v šoli, kmet na polju — vsi pa v medsebojni vzajemnosti po Kristusovem nauku: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe.« »Da bi tako bilo,« vzklikne dobra krščanska kmetska duša. Podam mu roko in se napotim dalje v reber. Prišedši na vrh, se mi odpre krasen pogled. V neposredni bližini zazrem pred seboj belo cerkvico in poleg nje šolsko poslopje — obe odsevajoči v zlatih jesenskih solnčnih žarkih. Duša mi vzkipi vznemirjenja in veselja: Na cilju!

Skozi vas pospešim korake. V oči so me bodle Evine hčere, ki so izza oken in vrat kukale za menoj. Pred župniščem se ustavim. Sprejme me kuharica; gospod župnik je bil v bližnjem vinogradu. Kuharica mi odkaže malo senčnico, ona pa steče po gospoda. Kmalu prideta. Predstavim se gospodu župniku, na kar se vsedeva in pričneva kramljati v hladni utici. Skrbelo je župnika, kje bom stanoval, kje imel hrano. Najrajši bi bil pri vas, če bi bilo to mogoče, gospod župnik.« »Dobro, vzamem vas. Delila si bova stanovanje. Imam le 2 sobici; prva ostane meni, druga bo vaša. Plačevali pa boste po 15 gol. mesečno za vse.« Prvo življenjsko vprašanje sva tedaj dobro uredila. Sreča. Radi stanovanj zaide na napačna pota marsikdo. Nato sva šla ogledat šolo. Šolsko

poslopje mi je kar imponiralo: Enonadstropna stavba, večja kot župnišče, spodaj stanovanje, zgoraj velik razred, poleg razreda pa še ena cerkvena sobica za spravljanje cerkvenega inventarja, dokaz, da je bila šola zidana še v onih časih, ko so bili učitelji tudi cerkveniki. Sobica bi bila prav primerna za šolsko pisarno in spravljanje učil, sem si mislil, izreči tega pa si seveda upal nisem. So pa take sobice bile in so še v nekaterih krajih večkrat prvi vzrok prepriom med župnikom in upraviteljem — med cerkvijo in šolo. Z vzgojnega stališča se mi vidi vzajemnost med šolo in cerkvijo večje vrednosti, kot jih imajo tiste cerkvene sobice, nahajajoče se še tu in tam v starih šolskih poslopih. Pa pustimo to. S časoma in z uvidevnostjo se morda uredi tudi to v splošno zadovoljnost.

Iz šolskega poslopja sva šla v cerkev, ki stoji pred šolo, oddaljena le nekaj korakov. Na kor sva krenila. Pomignil mi je župnik, naj se vsedem za orgle, on pa da bo pritiskal meh. Odprl sem vse registre, da je šestdesetletnemu župniku ob mehu tekkel pot raz čelo. Bučale so orgle, da so iz vasi pritekli otroci in mnogo žensk gledat, kaj je neki v cerkvi, da so se sredi poldneva oglasile orgle. Prišedši s kora, me je župnik predstavil radovednežem, češ ta gospod pa le bo za nas. Obljubil mi je, da bo prevzel tudi orgljanje. Skoraj se mi je zdelo, da je dobremu gospodu bilo več na tem, da je dobil organista kot učitelja.

Drugi dan je bila nedelja. Orgle so zabučale, vsa cerkev pa se obrne na kor. Bilo mi je kar malo težko pri srcu. In kako so se gnale pevke! Po končani sv. maši pa me je hotelo ogledati vse ljudstvo natančneje. Moral sem skozi gost špalir. Vaški veljaki pa so me ustavljali in pozdravljali, dokler se jim nisem odstranil z gospodom župnikom v župnišče.

Po župnji pa je šlo ta dan od ust do ust: Ta pa vendar bo za gospoda in za nas. (Dalje.)

Popravi: V zadnji številki »Slovenskega Učitelja« je na strani 27 v 28. vrsti popraviti dr. Merku, namesto dr. Murku.

Književnost

Druga ocena knjige »Gremo v Korotan«. Nisem bil še zlepa knjige tako vesel, kakor drobne knjižice: »Gremo v Korotan«, katero je priredil gosp. Rudolf Wagner, izdala »Slomškova družba« v Ljubljani kot II. zvezek Mladinske knjižnice. Da, to je pravo narodno delo! Če bi bila taka ali podobna knjižica izšla pred dvajsetimi leti in bi se bila razširila med vse Slovence, ali mislite, da bi bili izgubili Koroško? Mislim, da nikdar. Knjižica je res vrlo posrečeno delo, toplo in zajemljivo pisana, tako da jo bode z enakim zanimanjem brała mladina kakor tudi odrasli. Knjižica nam tako živo stavi pred oči naš slovenski biser: Slovenski Korotan, da kdor jo čta, ne more ostati hladen in brezbrizen napram krasni slovenski koroški zemlji in napram slovenskim rojakom na Koroškem. Med besedilo je uvrščenih šestnaest lepih slik in knjižici je pridejan zemljevid slovenske Koroške. Tudi oblika knjižice je vrlo primerna, tisk lep in razločen, papir fin in močan. Cena vezane (kartonirane) knjižice: 20 Din. Želel bi, da bi to 88 strani broječo čitanko o Koroški prečitala vsa slovenska mladina.

pa tudi vsi odrasčeri Slovenci. Kajti naša dolžnost je, da poznamo našo slovensko zemljo. Pri srcu nam mora biti vsak košček slovenske zemlje. Ničesar pa ne moremo ljubiti, česar ne poznamo. Zato moramo nalogiti na slehernega Slovence poziv: Spoznavaj slovensko zemljo! Spoznavaj jo, da jo vzljubiš.

Toliko splošno o imenovani koroški čitanki. V izpopolnitev našega znanja o Koroški naj mi bo dovoljeno napraviti še nekaj specielnih opazk o vsebini imenovane knjižice. Najprej pisava imen. V slovenski Ziljski dolini imamo vas in župnijo: Blače (nem. Varderberg). Pod Kepo, ali kakor na Koroškem pravijo, pod Jepo pa je vas Bače (nem.: Faak) in poleg Pač istoimensko jezero. Tako izgovarja ljudstvo.

Železna Kapla ali kaplja (str. 8)? Ljudstvo pravi: Grem v Kapvo; iz Kaple. Ime pride od kapela, ne od kaplje. Torej pravilno Železna Kapla. — Korica (str. 7) za Koralpe je pač umeten izraz, skovan iz: Koralpe. Domačinom-Slovcem je izraz Korica reznan, oni pravijo: Gólca (torej isto kot: Golica ali Golovica). — Izraz: Labud-

nica za reko, ki teče skozi Labudsko dolino in se pri Labudu izliva v Dravo, se je že ustalil. Ljudstvo pa reke ne imenuje Labudnica, marveč: Vab's'nca. Bilo bi bržkone pravilneje pisati: Labošnica mesto Labudnica. Labudu pravijo Slovenci Vabt (Vobt). Zato je bržkone pisava: Labot pravilnejša nego Labud. — Gori Görllitzen nad Osojskim jezerom pravijo Slovenci: Osojščica (str. 84). — Na strani 45. se ima glasiti Vošperka mesta Vašperka.

Na strani 7. stoji, da sta najvišji vasici na južnem delu (pravilneje: pobočju) Svinške planine Djekše in Kneža. Toda Djekše so jako imponujoča naselbina, saj imamo poleg dvostolpe cerkve prostorno župnišče, trirazredno šolo, pošto, štiri gostilne in še druge hiše. To je vas Djekše. Ostale hiše pa so seveda raztresene, a so mogočno zidani kmečki domovi. Kajti Djekšarji so v splošnem premožni ljudje. Odlikujejo se po pravi slovanski gostoljubnosti. Kot župnija štejejo Djekše 1200 duš. Če govorimo o slovenskih naselbinah na južnem pobočju Svinške ali Svinje planine (tudi Slomšek to goro kratkomalo imenuje Svinjo, gl. str. 34), potem je najbolje, da imenujemo vse tri slovenske župnije na južnem pobočju mogočne Svinje: Djekše (1159 m), Kneža ali kakor ljudstvo pravi: Knaža (1161 m) in Krčanje (Krčóje, 1049 m).

Kar zadeva pridelovanje žita (str. 8), je treba pripomniti, da po vsem Slov. Korotanu razen v Ziljski dolini in Kanalski dolini na ravnici sejejo pšenico. Torej v Podjuni, Rožu, v Celovški in Velikovski ravnini. V Ziljski dolini pšenica ne uspeva, pač pa koroza ali »sirk«. Vendar pridelajo po Slov. Koroški mnogo več rži nego pšenice.

Na strani 244. stoji o tržnem dnevu (četrtku) v Celovcu. V četrtkih prihaja v Celovec ljudstvo s slovenske Celovške ravnine, iz slovenske okolice Vrbskega jezera, iz vse slovenske Podjune, iz vsega slovenskega Spod. Roža in slovenski Gorjanci nad Rožem. Ni čuda, če se ob četrtkih po vseh gostilnah in trgovinah v Celovcu slovensko govori. — K strani 9. bi bilo pripomniti, da vozi železnica po Ziljski dolini iz Podkloštra do Koč—Mute. Med svetovno vojno so jo namreč podaljšali od Šmohorja do Koč—Mute (Kötschach—Mauten). Zil. dolina od Šmohorja do Koč—Mute je že nemška. Zadnja slovenska občina in župnija v Zil. dolini je Brdo pri Šmohorju. V tej občini je doma narodni bojevnik, bivši poslanec Franc Grafenauer. — Sedanja slovenska poslanca na Koroškem sta: dr. Franc Petek in župnik Ivan Starc (str. 57). Seveda je tudi med socialističnimi poslanci Koroške več Slovencev, a so vsi nemško orientirani. Sploh socialna demokracija na Koroškem ni mednarodna, marveč je nemško narodna.

Izmed koroških jezer bi bilo omeniti še Rabeljsko jezero v Kanalski dolini, ki ga opeva Gregorčič v znani pesmi (=Rabeljsko jezero). Površina jezera znaša 0.5 km². V

nemškem delu Koroške bi bilo omeniti še Belo jezero, 6.6 km². Dolgo je 11.4 km. To jezero je najmanje med štirimi velikimi koroškimi jezeri (Vrbsko j.: 21.6 km², Milštatsko j.: 13.3 km², Osojsko j.: 10.7 km², Eelo jezero: 6.6 km²). Po velikosti peto je Baško jezero: 2.3 km², šesto Klopinsko j. v Podjuni: 1 km².

K strani 21. bi bilo pripomniti, da ima mestna župna cerkev sv. Ilja v Celovcu 91 m visok stolp, ki ima v višini 47 m razgledni hodnik, s katerega se nudi krasen razgled po mestu in okolici. Stolp je združen s cerkvijo. — K isti strani bi bilo pripomniti, da je bila do razpada stare Avstrije v cerkvi v Gosposveti vsako nedeljo slovenska pridiga, torej tudi pozimi, ko ni bilo romarjev. Dokaz, da okrog Gosposvete še žive Slovenci. Na strani 21. se ima torej glasiti, da slovenska pridiga ni bila samo za romarje, ki jih ni bilo ob vseh nedeljah, marveč tudi za domačine. K. S.

Čas, znanstvena revija Leonove družbe v Ljubljani ima v zvezku 1—2 naslednje razprave: Sveti Avguštín in moderni človek. Dr. Jos. Hohnjec. — Moderna karakterologija in krščanska vzgoja. Dr. A. L. — II. kongres slovenske katoliške akademske omladine. F. Stele. — Smeri katoliškega socialno-karitativnega dela v Nemčiji v XX. stoletju. Dr. J. Ahčín. — Razprave poljskega jezikovca o naših jezikovnih problemih. Tine Debeljak. — Beležke: Maks Scheler in evropska misel. Boljševiški ateizem. Prebivalstvo Sovjetske Unije. O gospodarskih idejah romantikov. Problem brezposelnosti. Psihologija mladostne tovarniške delavke. — Ocene: Naloge moderne rimskopravne vede s posebnim ozirom na razvoj rimskega prava. Korošec. — »Čas« izhaja vsak mesec. Naročnina je 60 Din, za dijake 40 Din, ako se jih naroči vsaj pet na skupen naslov. Uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 5.

Opozarjamo v tej številki zlasti na razpravo o moderni karakterologiji, ali o nauku o značajih. Tu so odstavki o spoznavanju značaja, o ovirah značaja, o vzgoji volje za občestvo, o vzoru (idealu) in moči zgleada, značaj moškega in ženskega spola, vzgoja dečkov in deklic, spolnost in spolni problem, skupna podlaga stranpotnim in nevrotičnim značajem, o spoznavanju samega sebe in samoodgoji, psihologija verskega življenja, sklep. F. L.

Enajsti zvezek Zbranih spisov Ivana Cankarja. Uvod in opombe napisal Izidor Cankar. Založila Nova založba v Ljubljani 1930. Str. 510. — Krpanova kobila. — Hapec Jernej in njegova pravica. — Satirični in polemični spisi (1907—1908).

V uvodu novega zvezka Cankarjevih Zbranih spisov, ki je med vsemi dosedanjimi najobširnejši in po značaju najenotnejši, obravnava urednik Cankarjevo razmerje do marksistične teorije ter pokaže, da je bil Cankarjev marksizem nejasen in nedosle-

den, čeprav je pesnik tedaj bil organiziran in aktiven pristaš socialno-demokratske stranke. V tekstu te knjige pa se nam Cankar predstavlja zlasti kot polemik in satirik, ki z neizčrpnim sarkazmom biča slovenske literarne, gospodarske, družabne in politične razmere. Iz trudnega samotarja, ki obhaja na Dunaju svoj žalostni jubilej s »Krapanovo kobilom« v brezupni resignaciji — tedaj mu je geslo: »Kamokoli, kakokoli!« — se nagnoma prelevi v političnega aktivista, ki nastopa kot poštichen govornik, državnozborni kandidat, agitator, časnikarski satirični (agitator) listkar, polemik in člankar ter delavski predavatelj. Ta kratka, a po svojem značaju edinstvena doba Cankarovega dela in življenja je v XI. zvezku Zbranih spisov celotno podana. Opombe pojasnjujejo povode in posledice posameznih polemik ter so zanimive zlasti zaradi primerov časnikarskihotic in člankov, ki jih je Cankar pisal kot član uredništva »Rdečega praporca« in ki jih ni kazalo sprejeti v tekst Cankarjevega opusa; prav posebno vtegne ziniti v zapuščini ohranjeni koncept volivnega govora, ki ga je Cankar imel v Zagorju in ki ga kaže kot strastnega, čeprav ne zelo sposobnega agitatorja. —

Zbrani spisi se naročajo pri Novi založbi v Ljubljani (za odjemalce celotnega dela posebno ugodni pogoji). — Cena XI. zvezku je kljub večji obsežnosti ostala ista, kakor pri prejšnjih, broš. Din 68.—, v platno vez. Din 80.—, v celo platno vez. Din 86.—, v pol usnje vez Din 110.—.

Naš dom. List za kmečko mladino. Izhaja mesečno in stane naročnina za vse leto 12 Din. Naslov: »Naš dom«, Maribor, Koroška cesta 5. V februarški številki prinaša naslednje: Katoliška akcija in mladina. Dr. Cukala Franc. — Razdejane duše. Napisal fant od Soče. — Strahote pustinje. — Božič v Sovjetski Rusiji. — Za hrepenenjem po materi. Jan. Oblak. — Dekliške gredice. — Eno uro v gospodinjski šoli. Marija Štupca. — Od srca do srca. Klic slovenski kmetjski mladini. — Širom katol. vesoljstva. — Zrno do zrna. — Iz vseh vetrov. — Na knjižnem trgu. — List »Naš dom« se priporoča, ker daje fantom pogum za lepo življenje.

Vig ed, ženski list. Stane letno 25 Din, z mesečno priložo 50 Din, če se naroči 20 izvodov (brez prilože) pod enim naslovom, le 20 Din. Uredništvo in upravnništvo je v Ljudskem domu v Ljubljani. — V letošnji prvi številki je naslednja vsebina: J. D.: Sigrid Undset-ova — M. Ruckmich. — I. P.: Klic današnji ženi... — Dr. Fr. Jaklič: Tiho svetišče in zver ob njem. — L. Hrvatič: Ave Mesiju. — Charles Silvester, poslovenil Niko Kuret: Zvesta do konca. (Roman.) — Dr. Fr. Debevec: Kako si čuvamo zdravje? — Alfred Tennyson: Henož Arden. — Pomenki. Odgovori na pisma. — Naš dom. Iz zapiskov mlade gospodinje. Gospodinjstvo. Vprašanja

iz gospodinjstva. Kuhinja. Vprašanja iz zdravstva. — Doma in drugod. — Dobre knjige. — Žene in dekleta najdejo v »Vigredi« vse koristno za življenje, zato list vedno bolj širijo med svojimi prijateljicami.

Rast. Vestnik Slovenske dijaške zveze. Dvomesecnik za močno, veselo skupnost naše mlade inteligence. Naročnina za dijake 25 Din, za nedijake 35 Din letno. Uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 5. — Vsebina št. 5—6 je naslednja: Vest, Slomšek. — Duhovni človek (E. B.). — Samostan in država (Lotsenrufe). — Jože Žabkar Bog. — Niko Kuret: K problemu ljudske igre (Konec). — ec.: Pismo (I). — Jože Kastelic: Meditacija. — V. S.: Glas sedanjosti. — Janez Potopec. — Ohranimo si prijazno razpoloženje. — Naše knjige: Sveti Boštjan iz predmestja. — Naša skupnost: Na božičnem pomenkovanju. — Priloga Sekretarijata. — Seja Sekretarijata v Bratislavi. — Resolucija II. kongresa Slovenske kat. akad. mladine. — Naši razgledi: Finžgarju za 60letni god. — Petdesetletnica smrti Fj. M. Dostojevskega. — K 600letnici naselitve Kočevarjev. — Stanje mladinskega gibanja. Socialnost. Vzgoja. Filozofija. — Naša beseda. Februar—marec. — Katholon. — Predavanje Slavističnega kluba. »Ogenj«. — »Žar.« — In mi...? — Slike.

»Jahresbericht« 1930. — Letno poročilo Herdenjeve založnice v Freiburgu in Breisgau v Nemčiji kaže, kako točno pazi založnica leto za letom po določenem programu na popolno enoto izobrazbe. V posameznih delih vidimo spise o verski znanosti, zgodovini, filozofiji in življenjeslovju, vzgoji in pouku, kulturni zgodovini, politiki, gospodarstvu, socializmu, naravoslovju, leposlovju in slovstvu za mladino. Iz zbirke knjig najdemo tudi, koliko tisoč učenih mož in žen deluje z zaupanjem na Herdarja.

V začetku letnega poročila so vodilne misli, ki jih je imela tvrdka. Pregled slovstva in drugih stvari kaže posebno »Der gro e Harder«. Vazne knjige v velikem obsegu so »Leikon der Pädagogik der der Gegenwart«, velika cerkvena zgodovina. Letno poročilo se dobi brezplačno.

Les verbes français. V založbi Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani je izšel pravkar pod naslovom Les verbes français reguliers et irreguliers — Francoski glagol na 60 straneh izredno praktično sestavljen, pregleden spis o francoskem glagolu, ki bo tako učiteljem kakor učencem francoskega jezika izredno dobrodošel. Dr. J. Kotnik, znan že izza izvrstnega slovensko-francoskega slovarja, ki je izšel v isti založbi, je podal s tem delom priročno, vsakemu, kdor se uči francoščine, neobhodno potrebno knjigo. Zlasti iregularni glagol, ki dela pri učenju francoskega jezika največje težave, je nazorno in vestno obdelan, tako da bo že zavoljo tega imela knjižica za vsakega učenca, pa tudi za vsakega učitelja francoščine svojo veliko vrednost. Take knjige

doslej še nismo imeli. Zlasti dobrodošel bo na koncu pridejani abecedni seznam vseh nerednih francoskih glagolov. — Posebnega priporočila knjižica ne potrebuje, kajti potrebna je bila kakor francoski šolski učbenik ali slovar in so jo vsi, ki se za francoski jezik zanimajo, že nestrpnno pričakovali! — Cena Din 10.—

K oceni novega načrta Ljubljane v »Slovenskem Učitelju« št. 1—2, na strani 36, je

Razno

Margarina je umetno surovo maslo, ki se ne dela iz mleka, temveč navadno iz loja, pa tudi iz rastlinskih masti (kokosova), rastlinskih in ribjih olj. Prvemu se je posrečilo izdelovati margarino kemiku Mège-Mouriès iz loja. Loj so drobno sesekali in ga segreli v kotlu z vodo do 45°. Mast, ki je pri tem splavala na vodno gladino, so zbrali v plitve posode in jo shladili na 25°. Pri tem se je del masti strdil, tekoči del, imenovan Oleomargarina, je bil pa snov za umetno surovo maslo, ki se izdeluje v navadnih strojih za surovo maslo. S posebnimi pripravami so maslu odvzeli neprijeten duh, pridejali pa aromatične in barvne snovi, kakor tudi snovi za konzerviranje.

Surovemu maslu dajejo duh in okus posebne bakterije. Dokazano je, da je v surovem maslu povprečno 0-0002 do 0-0004% takih bakterij. Bakterije, ki povzročajo duh (aromo) in okus se lahko proizvajajo tudi na umeten način, zaradi česar je upanje, da bo kmalu tudi umetno surovo maslo (margarina) lahko imela svoj vonj po pravem surovem maslu.

Konjak je posebna vrsta žganja, ki je sestavljena iz destiliranega vina. Ime ima po francoskem mestu Cognac, ki leži v dolini Charente, kjer so najprej izdelovali te vrste žganje. Glavna lastnost konjaka mora biti, da mu ostane aroma po vinu. Za konjak so predvsem bela vina, po dvakratni destilaciji ima približno 50% alkohola. V sodih se izvrše na konjaku še posebne izpremembe, ki so odvisne od sestavine sodov in so za konjak značilne. Konjak, ki naj bi bil 30 do 40 let shranjen v posebnih hrastovih sodih, se navzame posebnih snovi, skozi les se pa vrši tudi oksidacija. S to dobi značilno barvo. Večkrat konjaku primešavajo čaj, rum in sladkor.

Čaj uspeva le v vroči mokri klimi. Od celotne produkcije dobiva svetovni trg letno 320.000 ton, od katerih da Indija 31%, Kitajska 29%, Ceylon 24%, Japonska s Formozo 13% in Java 3%. Z uspehom so začeli gojiti čaj tudi v Anamu, Transkaukazi, Južni Ameriki, Natalu, na Azorih in otokih Fidži.

Beseda »čokolada« je najbrže nastala zbog zamenjave imen. Dolgo so mislili, da

pripomniti, da je sestavil k načrtu pripadajoči »Seznam ljubljanskih trgov, ulic, javnih poslopij« itd. šol. ravnatelj Janko Nep. Jeglič. Ta seznam obsega tudi ljubljansko okolico, kolikor je je v policijskem okrožju, in sicer Moste, Vič, Zgornja Šiška. Posebno je ustregel gospod šolski ravnatelj, da je v seznamu pojasnil, zakaj se ulica tako imenuje ali odkod izvira njeno ime in kdaj je dotični imenovanec živel.

je beseda nastala iz meksikanskih imen »čoko« (kakao) in »latl« (voda). Vendar teh besed ne dobimo v nobenem meksikanskem dialektu. Pač pa sta znani besedi kakanatl (pijača iz kakao in koruze) in »šokoatl« (pijača iz vrete koruze). Najbrže je beseda »čokolada«, nastala zaradi zamenjave obeh navedenih imen. Besedo »čokolada« je prvi uporabljal v svojih spisih Španec Dacosta leta 1604.

Preizkušnje mleka. Množino vode v mleku preizkušajo sedaj tako, da puste mleko zmrzniti. Čim manj vode je v mleku, tem nižje je ledišče. Ta način je zelo natančen in točneje določi množino vode kot vsi drugi načini. Pokvarjenost in ponarejanje mleka z raznimi kemičnimi dodatki se prav lahko določi z električnim tokom. Treba je samo zmeriti, kako prevaja mleko električni tok.

Jogurt je posebne vrste kislo mleko, ki so ga prvotno izdelovali le balkanski narodi, predvsem Bolgari. Za jogurt se uporablja goveje, najbolje pa ovčje mleko. Kuhanemu mleku se pridene posebni prašek Maya-Ferment, ki vsebuje razne glivice. Mleko, kateremu se doda ta prašek, se segreva do 45°, dokler se ne strdi. Jogurt je zelo redilen in zdravilen, zlasti prepreči vapnenje žil in pospešuje prebavo. Beseda »jogurt« je turška in pomeni kislo mleko.

Najlažji les ima drevo »Hermenicra claphroxylo«, ki raste ob Čadskem jezeru.

Mandeljevo drevo »Eukalyptus« (Eukalyptus amydalina) doseže višino do 150 m in obseg do 20 m.

Kafra je smola kafrskega drevesa, ki raste na Kitajskem in Japonskem. Rafinirana se uporablja v medicini, pa tudi v industriji. Največ kafre dobe iz otoka Tormosa.

Gobelini so stenske preproge z vdelanimi vzorci. Ime izhaja od izumitelja, ki je bil Francoz, po poklicu pa barvar.

Z imenom »Cicero« označujemo neke vrste tisk. Ime izhaja, ker so bila s takim tiskom prva natisnjena Ciceronova dela.

Hitrost ladij se meri v morskih miljah. Morska milja znaša 1852 m. Za to razdaljo se rabi tudi izraz »vozel«. Uporaba besede »vozel« izvira iz časov, ko so uporabljali po večini jadnice. Takrat so merili hitrost z

vrvico, ki je imela na gotove razdalje (navadno na 684 m) posebne znake. Te znake so imenovali mornarji »vozle«. Čim hitre je ladja vozila, tem hitreje se je vrvica navijala na posebni pripravi. S pomočjo peščne ure, ki je potekla v 14 sekundah, se je lahko primerjalo, koliko takih »vozlov« je bilo že zavitih. Na ta način so dognali hitrost ladje. Sedaj pa uporabljajo za določevanje hitrosti ladijne vožnje druga moderna merila (obratni koles ali motorjev v

gotovem času). Vendar se je beseda »vozel« še ohranila kot izraz za mero ladijne hitrosti. Ako beremo, n. pr. da ladja napravi 34 vozlov na uro, pomeni to, da prevozi v eni uri 34krat 1852 m, t. j. 62 km 968 m.

Korežina rastline cikoriije se uporablja kot nadomestilo za kavo izza časov Napoleona I., ki je prepovedal uvoz angleškega blaga v evropske luke. Vendar se danes že malo uporablja, ker so cene prave kave zelo padle. R. W.

Zapiski

Franc S. Finžgar. Dne 9. februarja t. l. je zašumelo in zašustelo po vsem našem časnikarskem in književnem polju: Fr. S. Finžgar je spolnil 60. leto starosti. Po vseh slovenskih dnevnikih, tednikih in periodičnih revijah si lahko bral in še lahko bereš: Finžgarju slava in čast! Zganila so se kulturna društva in z odrov se je čulo: Finžgar je naš ponos, je naša slovenska dika. V srcih tisočev poslušalcev pa je odjeknilo: Še mnoga, mnoga leta naj dodeli Vsemožni našemu ljubemu pisatelju in svečeniku, gospodu Francu Finžgarju.

Ne vem, če je bil narod še kdaj tako edin, kot je edin in složen v spoštovanju do pisatelja Finžgarja. Pa kako bi ne bil, ko pa vsa številna Finžgarjeva dela pričajo o njegovi nedeljeni ljubezni do vseh slojev naroda. Pred očmi ima ves narod in zanj kuje noč in dan bisere slovenske književnosti, za katere mu moramo biti v resnici hvaležni vsi, zlasti mi slovenski učitelji, ker nam v njegovih delih odkriva narodovo miselnost in duševnost, ki jo moramo pred vsemi poznati mi učitelji, če hočemo narod vzgajati na pravi podlagi.

Kakor narodu, je Finžgar tudi za nas pedagog. V povesti »Sama« nam je pokazal ideal slovenske učiteljice. Kako smo mu tudi učitelji dragi in ljubi, pričajo njegova predavanja, ki jih rad prevzema za učiteljska zborovanja, za kar smo mu prav hvaležni. Učitelji in učiteljice Slomškove družbe pa smo zlasti veseli in zadovoljni, da Finžgar nadaljuje delo, ki ga je zasnoval naš veliki vzornik A. M. Slomšek.

In kar nas še prav posebno veseli, je to, da nosi neustrašeno pred nami pra-

por čistega slovanstva in neomajne značajnosti, zavedajoč se, da vzgajati narod morejo le kremeniti značaji. Zelo vnet je za državljanske vzgoje, t. j. za državljansko zavest, v kateri mi nismo bili vzgojeni, ker nismo imeli lastne narodne države. Sedanja narodna šola mora vse take vrzeli preteklosti čimprej odpraviti.

Bož daj, da bi se vsi njegovi mnogobrojni načrti za poplemenjenje naroda uresničili čimprej. Njemu pa daj Bož zdravje in moč, da bo dokončal vse, kar snuje v svoji plemeniti, blagi duši.

70 letnica odlične učiteljice v pokoju.

Gospodična **Borovsky Julija**, učiteljica višjih razredov bivše 8 razredne dekliške šole pri Sv. Jakobu v Ljubljani, je obhajala 5. februarja 70 letnico. Hvala Božu, da je dočakala ta jubilej!

Meseca julija 1931 bo minilo 50 let, odkar je napravila maturo. Od tega časa je službovala na deželi in nad 30 let v Ljubljani. Lepa doba življenja, posvečena pouku in vzgoji mladine. Nad vse je ljubila mladino; zanjo je delala z jekleno marljivostjo, vzgledno vztrajnostjo, ni mirovala, dokler ni dosegla zaželjenega uspeha. Znano je, da se je z vso vnemo oklenila vsega, kar vodi k sreči in izobrazbi mladine, in to po olajšanih potih in temeljito uravnanem pouku.

V risanju je bila neprekosljiva. Po očetu podedovani talent je znala izvrstno uporabljati. Marsikateri učenki je njena metoda olajšala pouk risanja na učiteljskiču.

Priljubila se je svojim učenkam, dasi je bila odločna, stroga, natančna, zna-

čajna, a njena izvanredna šegavost je oživljala pouk in svarilo. Oboje so učenske rade sprejemale; saj je šaljiva beseda ogladila pot do srca in uma.

Napram svojim stanovskim tovarišicam je bila vedno postrežljiva, prizanesljiva, blaga. Njena ravnodušnost in šegavost je razpršila vsako meglo nejevolje, vse se je obrnilo na dobro voljo.

Jubilejnega dne — o katerem je že »Slovenec« poročal — so se hvaležnega srca spominjale njene bivše učenke in stanovske tovarišice, proseč Boga, naj ohrani jubilentinjo še dolgo, naj ji bo bogati plačnik za dolgoletno, plodnosno delovanje! M. Š.

»Prazno je delo brez sreče z nebes...« Malo je stanov, ki bi ne imeli svojih svetniških zaščitnikov in zaščitnic. Tudi učiteljstvo jih ima. Omenjam bl. Janeza Baptista de la Salle, ki je ustanovil »red bratov krščanske šole«. Papež Leon XIII. ga je l. 1888. prištel med blažene. Njegov god se praznuje 15. maja. Isti papež ga je o priliki proglašitve med blažene priporočil vsemu krščanskemu učiteljstvu kot zaščitnika in vzornika.

Preteklo poletje (22. junija) je pa bila podeljena čast oltarja bl. Luciji Philippini, ustanoviteljici instituta »Pobožnih učiteljic«. To novo svetnico naj bi si izbrale za svojo zaščitnico zlasti učne moči na ženskih pripravnicah, pa tudi Marijine kongregacije učiteljic in učiteljskih kandidatk.

Nekaj podatkov iz njenega življenja: Rodila se je l. 1672. v Corneto. Izredna nadarjenost jo je usposobila, da je že kot mlada deklica mogla pomagati pri poučevanju krščanskega nauka v šoli. O njeni izredni spretnosti in lepem življenju je bil poučen kardinal Barbadici, škof v Montefiascone, ki je poskrbel, da je dosegla v samostanu klarisinj višjo izobrazbo. V zavodu je s svojim krepostnim življenjem in s svojo neugnano marljivostjo kar najboljše vplivala na sogojenke. Ko se je omenjeni kardinal odločil, da ustanovi tudi v Montefiascone lastno učiteljsko semenišče, ni poznal nobene osebe, ki bi bila bolj zmožna za obiskuje v Monakovem 45.000, t. j. štiri

vodstvo novega zavoda. Lucija je dosegala krasne uspehe: iz novega zavoda so prihajale spretnne in vzorne učiteljice in izvrstne matere. Mesto in okolica sta se pod vplivom Lucije in njenih tovarišic v moralnem oziru kar prenovili.

Lucija je bila nato poklicana v Rim, kjer je leta 1707. prevzela vodstvo enakega zavoda. Tudi tu je blagodejno vplivala na zunanji svet v verskem in nra-
stvenem oziru.

Umrla je stara 60 let 25. marca 1732 v sluhu svetosti. Svetniški proces se je začel šele leta 1912., ki je bil dovršen 13. junija leta 1926. Takrat je bila prišeta med blažene, preteklo poletje pa med svete, ko so se prav na ta dan njene beatifikacije in še pozneje izvršili na njeno prošnjo očitvidna in dokazana hipna čudežna ozdravljenja.

Ko se trudimo, da bi bilo naše vzgojno delo okronano z lepim uspehom, ne zidajmo zgolj na lastne slabe moči, marveč se ozirajmo kvišku na vzvišene vzore, ki nam bodo izprosili rose z neba.

A. Č.

V zimskem semestru 1930/31 je bilo na univerzi kralja Aleksandra I. v Ljubljani 1674 slušateljcev, in sicer na filozofski fakulteti 412 rednih in 22 izrednih, od teh 151 rednih in 16 izrednih slušateljic; na juridični 410 rednih in 1 izredni, od teh 24 rednih in 1 izredna slušateljica; na medicinski 102 redna, od teh 16 rednih slušateljic; na tehniški 574 rednih in 10 izrednih, od teh 14 rednih in 1 izredna slušateljica; na teološki pa 134 rednih in 9 izrednih.

Specialisti za otroško in šolsko higijeno. Minister za socialno politiko in narodno zdravje je izdal naredbo o pravici do naslova specialist za otroško in šolsko higijeno.

Šolski štrajk zaradi slabih cest. Odbor zastopnikov staršev v Strašnicah, predmestju Prage, je sklenil, da toliko časa ne pusti otrok v šolo, dokler ne bodo ceste iz raznih naselbin tlakovane. Starši izjavljajo, da ne morejo otrok pošiljati v šolo po neprodirnem blatu, ker je to preveč škodljivo za njih zdravje.

Merilo za kulturo države. Za kulturo kakega naroda je vedno majhno

število res izobraženih oseb in velikina njih duševnih proizvodov negotovo merilo. To velja tako, kakor bi kazalo število in velikost palm v oazah na rodovitnost velike libijske puščave. Posebno velja to za cenitev kulture kake moderne države in še bolj za antične, kjer je bila večina prebivalstva v okovih suženjstva. V današnjih državah ima vsak posameznik svoj prostor, svoj prostovoljni poklic in tudi svoje dolžnosti in pravice kot državljan, kamor pripada. Ako hočemo kulturo take države presoditi, moramo odgovoriti na vprašanje, v koliko je vsak državljan zmožen, ne samo izvrševati več ali manj egoistično nalogo svojega poklica, kamor ga je postavila nadarjenost, volja in socialne razmere, temveč tudi vedeti, koliko je sposoben državne obveznosti, h katerim pripada, v obče spoznati in se ravnati na pridobljenem spoznanju. (Georg Kerschensteiner v zborniku »Kultur der Gegenwart«.)

F. L.

Preroditev. Kaj se pravi »rojen biti«? Se oprostiti materinega telesa in prevzeti telesne funkcije za sebe. — Kaj je odstavljenje? Se preživljati, ne da bi bil odvisen od človeka, ki pripravlja za novo bitje posebno hrano. — Kaj je hoja? Premikanje z lastno močjo in samostojno vzdrževanje ravnotežja, brez pomožnih rok drugih ljudi. — Kaj je govorjenje? Možnost, izraziti lastne želje, ki so jih prej morali drugi uganiti. — Rojen biti in rasti je torej pot, postati samostojen in ne pot hvaležne ljubezni. **T r d n e j š a o s e b n o s t** naj bo posledica ljubezni, njen končni cilj. — Naloga staršev, da napravijo, mlajše samostojne, je delo nesebične ljubezni. — Zakaj naj bi za duševnost ne veljalo isto? Otroku pomagati, da si zna sam postreči, ga pri vseh opravilih naše pomoči neodvisnega napraviti, od naše strani opustiti vsako nepotrebno pomoč, to je pot za izobrazbo otroške samostojnosti. — To je dokaz naše prave ljubezni — za otroka pomenia preroditev. (Maria Montessori.)

Iz dunajskega šolskega raja. Znano je, da dobi na dunajskih osnovnih in glavnih šolah vsak otrok — reven in bogat — od občine svinčnike, peresa,

zvezke, risalne potrebščine in knjige. Sedaj ima vsak učenec osnovne šole (1. do 4. šolsko leto) 11 učnih knjig z okrog 1200 strani in 30 zvezkov razrednega čtiva. Učenca iz glavne šole pa čaka vrsta 17 učnih knjig z okrog 2500 strani in 80 zvezkov razrednega čtiva z okrog 9000 strani. S tem pa vrsta učnih knjig še ni zaključena. Posebnost je razkošna oprema knjig, nekatera ima več slik kakor strani. Notranja vrednost knjig pa večkrat ne odgovarja dragoceni zunanji lepoti. Po predpisih se morajo te knjige uporabljati pri pouku. To je seveda nemogoče in mora tudi lajik priznati. Tolika knjižnica je kvečjemu za domače čitanje, kar pa ne opravičuje velikanskega razsipanja z denarnimi sredstvi. (Po »Österr. Päd. Warte«.)

F. L.

Fiasko dunajske šolske reforme. Razburljivi podatki v dunajskem občinskem svetu. S tem naslovom je prinesel zelo razširjen nemški list »Neues Wiener Journal« z dne 16. decembra 1930 poročilo o debati za mestni proračun, pri katerem je podala krščansko-socialna občinska svetovalka Schlösinger hude očitke o neuspehih v dunajskih šolah. Okrajna industrijska komisija je našla pri 120 učenkah silno slab uspeh. Deklice niso imele v nemškem pravopisu prav nič znanja. Enako slabo je bilo z računstvom. Polovica jih ni znalo množiti, skoraj nobena deliti. To je jasen dokaz, je nadaljevala govornica, da naše šole ne dajo otrokom za življenje potrebnega znanja. Šolska reforma se propagira z neznanско drago reklamo. Izobrazba in senzacija se pa ne moreta združevati, ker more učitelj le pri nemotenem tihem delu imeti uspehe. Pri dunajski šolski reformi se pa delo učitelja ponižuje za igralstvo. Šolske sobe so napolnjene kakor muzeji. Z vnanjimi sredstvi se skuša varati inozemske obiskovalce. Za nekatere inozemske šole se izberejo učitelji in učenci, da paradirajo pred tujci. Učiteljem se je vzela pravica klasifikacije, a onim, ki se drznejo določiti, da učenec razred ponavlja, se preti z deželnim šolskim nadzornikom. Dunajska šolska reforma je šolo popolnoma oddala strankarskim so-

cialdemokratom. Divji boj velja tudi veroučiteljem, ki prejemajo v mnogih slučajih sramotno plačo enega do dveh šilingov od ure. Prav noben veroučitelj še ni napredoval za izjemno odlikovanje. Kako so verli sovražni v času svobode na dunajskih šolah, kaže naslednji primer: V neki glavni šoli je nameravala učiteljica napraviti izlet s petnajstletnimi deklicami v Marijino Celje. Ravnateljica šole je izjavila, da more prošnjo šele potem dalje poslati, ako ji učiteljica garantira, da ne bo nobena učenka prešla sv. obhajila. Nato je učiteljica odposlala prošnjo naravnost mestnemu šolskemu svetu. Ta ji je odgovoril, da dovoljuje izlet le pod pogojem, da se niti en otrok ne bo udeležil službe božje. Žalostno je, je rekla Schlösinger, da gre najvišja šolska oblast v sovraštvu do vere in Boga tako daleč, da od države zajamčene pravice tako mrzi in prezira. — **D o s t a v e k.** Očitek Schlösingerjeve je hud, uničevalen za dunajsko delovno šolo. Je pa po našem mnenju vendar dokaj zdravega v tem gibanju in prizadevanju. Le preko meje ne smemo, ki pa jo le preradi prekoračijo prefanatični reformatorji.

Moderna »poskusna šola«. Tako beremo: »Uspehi toli slavljene social. reformne šole so zelo revni. Lepopisje pod kritiko; saj ne smatrajo, da bi se bilo vredno vežbati. — Računstvo? Polovica otrok zna komaj »množiti« in »deliti«. Pač pa so videti učilnice, kakor muzeji nazornostnega pouka. S takimi zunanjo-stmi skušajo obiskovalce zamotiti. Proti verstvu se bije strasten boj. Bog se usmili, kakšen rod bo zrastel iz takih šol! — Nedavno je pisal gospod z **D u n a j a**: »Če vam povem, da starši nalašč dajejo otrokom denar, da bi ja slab red prinesli v krščanskem nauku, si morete napraviti nekaj sodbe, kako težko stališče imajo katehetje v šoli.« A. Č.

Ugodnejša poročila prihajajo z Bavarstva. Pri vpisovanju se je zopet izpričalo, da se ogromna večina ogreva za versko šolo. V Monakovem so starši imed novih »abecedarjev« vpisali 6307 v konfesionalno šolo, in le 1324 v »mišmaš« — ali simultan-o šolo. V splošnem

petine vseh šolskih otrok verske šole. Čisto zlagane so torej trditve, ki jih širijo razni, Cerkvi neprijazni strokovni listi, češ, da je »ljudstvo« naklonjeno simultani šoli. — Še celo na toli razvpiti Saški se je v mestih: Lipsko, Draždani in Chemniz — od 20.000 staršev ob vpisu abc-strelcev oglasilo za verski pouk v šoli 17.000, samo malo število je, takih, ki so zadovoljni z nekim splošnim moralnim nadomestilom A. Č.

Ali je to možno? Nadškof v Pragi, dr. **K o r d a č**, je v svojem pastirskem listu omenil žalostno sporočilo o verskem stanju velikega dela češkega učiteljstva. 10.000 čeških učiteljev je baje sklenilo, da bo šlo skupno z moderno zvezo »brezbožnikov« v boj zoper krščanstvo. Ali se Češka približuje Rusiji? A. Č.

Popravek. Na strani 33 v prejšnji številki naj v 19. vrsti stoji Franjo Čížek, namesto Čížek.

Mednarodni časopisni muzej v Aachen velja za največjo časopisno zbirko na svetu. Izmed 150.000 posameznih listov, ima nešteto posebnosti iz vseh časov in dežel. V njem so kitajski in eskimo časopisi, pisani izvodi iz prağozda iz srede preteklega stoletja i. dr. Neki spiritiistični list je tiskan belo na črni papir, neki socialistični list iz leta 1849. je na temnordečem papirju, neki jutranji list ima notico o slavnosti neke stoletnice, tiskano v zlatem tisku. F. L.

Cerkljanska šola proslavi svoj 140 letni razvoj z zgodovinsko razstavo vseh literarnih in kulturnih del svojih bivših gojencev, učiteljev in slavnih rojakov, med katere štejemo zlasti Jenka Davorina, Mateja Ravniharja, Antona Kodra, Jakoba Bedenka, Andreja Vavkna, Bartleta Franca, Ignaca Borštnika, dr. Kropivnika, ministra Hribarja, skladatelja Fr. Kimovca, urednika Iv. Železnikarja, dr. Hacina, prof. Mežana in Frankeja. Vse bivše učence in učitelje prosimo, da pošljejo šolskemu upravitelju v Cerkljah pri Kranju svoje slike, življenjepise, spomine na šolska leta in po možnosti literarna šola navedenih slavnih rojakov, zlasti pa svoja. — Šolsko upraviteljstvo v Cerkljah pri Kranju.

